

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV ARCHITEKTURY

INSTITUTE OF ARCHITECTURE

URBANISTICKÁ ANALÝZA MĚSTA SE ZAMĚŘENÍM NA VEŘEJNÉ PROSTORY - MĚSTSKÉ ZÁSAHY

URBANISTIC ANALYSIS OF THE CITY WITH A FOCUS ON PUBLIC SPACES - URBAN INTERVENTIONS

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

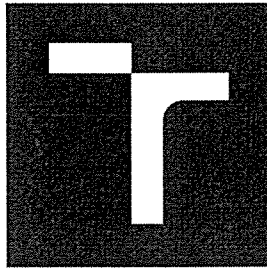
Michal Moučka

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. arch. JAN MÁJEK, Ph.D.

BRNO 2018

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ FAKULTA STAVEBNÍ

Studijní program B3656 Městské inženýrství
Typ studijního programu Bakalářský studijní program
Studijní obor 3647R025 Městské inženýrství
Pracoviště Ústav architektury

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Student Michal Moučka
Název Urbanistická analýza města se zaměřením na veřejné prostory - městské zásahy
Vedoucí práce Ing. arch. Jan Májek, Ph.D.
Datum zadání 30. 11. 2017
Datum odevzdání 25. 5. 2018

V Brně dne 30. 11. 2017

doc. Ing. arch. Antonín Odvárka, Ph.D. Vedoucí ústavu prof. Ing. Rostislav Drochytka, CSc., MBA
Děkan Fakulty stavební VUT

PODKLADY A LITERATURA

GEHL, Jan. MĚSTA PRO LIDI. Nakladatel: Partnerství. ISBN 9788026020806.

GEHL, Jan. ŽIVOT MEZI BUDOVMAMI: Užívání veřejných prostranství. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. ISBN 80-85834-79-0.

HRŮZA, Jiří. STAVITELÉ MĚST. Nakladatel: Agora. ISBN 9788086820088.

JEHLÍK, Jan. RUKOVĚŤ URBANISMU. Nakladatel: Ausdruck Books, 2016. ISBN: 9788026095583.

LYNCH, Kevin. OBRAZ MĚSTA / THE IMAGE OF THE CITY. Vyd. Polygon. 1. vyd. Praha, 2004. ISBN 80-7273-094-0.

PARTNERSTVÍ, Kolektiv autorů Nadace. PROSTORY - Průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství. 1.vyd. Brno 2003. ISBN 978-80-904918-6-1.

SITTE, Camillo. STAVBA MĚST PODLE UMĚLECKÝCH ZÁSAD. Vydal: ÚÚR, Brno, 2012.

ŠÉPKA, Jan A TŮMOVÁ, Mirka. JAK SE DĚLÁ MĚSTO. 1. vyd. Praha, 2016. ISBN 970-80-87064-15-3.

KRATOCHVÍL, Petr. MĚSTSKÝ VEŘEJNÝ PROSTOR. Vydal: 1. vyd. Zlatý řez o.s., Praha, 2015. ISBN 978-80-88033-00-4.

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ

1. Textová část VŠKP zpracovaná podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchování vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchování vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT" (povinná součást VŠKP).

2. Přílohy textové části VŠKP zpracované podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchování vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchování vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT" (nepovinná část VŠKP v případě, že přílohy nejsou součástí textové části VŠKP, ale textovou část doplňují).

ZADÁNÍ, CÍLE PRÁCE, POŽADOVANÉ VÝSTUPY

Úvod:

Identifikace řešeného území ve struktuře osídlení. Analýza širších územních vztahů a souvisejících ÚPP a ÚPD. Stručný úvod do problematiky.

Teoretická část:

V teoretické části provést kritickou analýzu řešeného města s důrazem na řešení veřejných prostranství. Cílem práce bude zevrubná analýza vybraných veřejných prostor města se zaměřením na jejich funkci, a využitý resp. nevyužitý potenciál v různých oblastech hodnocení. Vytvoření ideového názoru na možný městský zásah či jinou úpravu.

Závěr:

V závěru popsat shrnutí o zjištěném stavu s nastíněním vize možného dalšího rozvoje. Zhodnocení výsledků práce.

STRUKTURA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

VŠKP vypracujte a rozčleňte podle dále uvedené struktury:

1. Textová část VŠKP zpracovaná podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchování vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchování vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT" (povinná součást VŠKP).

2. Přílohy textové části VŠKP zpracované podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchování vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchování vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT" (nepovinná součást VŠKP v případě, že přílohy nejsou součástí textové části VŠKP, ale textovou část doplňují).

Ing. arch. Jan Májek, Ph.D.
Vedoucí bakalářské práce

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá územním plánováním a veřejnými prostory. Problematika územního plánování je v bakalářské práci stručně vysvětlena podle Zákona o územním plánování a stavebním řádu a také na konkrétním příkladu územního plánu. Poté následuje stěžejní část bakalářské práce, která se zaměří na veřejné prostory. Tato část obsahuje definici pojmu veřejné prostory a současné poznatky o vytváření kvalitních veřejných prostorů. Z nasbíraných poznatků vychází praktická část, ve které je provedena analýza stávajícího veřejného prostoru s cílem zhodnotit veřejný prostor z několika pohledů a případně nabídnout možnosti pro jeho zkvalitnění. Analýza a konkrétní příklady jsou aplikovány na město Žďár nad Sázavou, kterému je věnován začátek bakalářské práce.

KLÍČOVÁ SLOVA

územní plánování, veřejné prostory, analýza, město, historický vývoj

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with town and country planning and public spaces. The problem of town and country planning is briefly explained in the bachelor thesis according to the Act on town and country planning and building code and also on the specific example of local zoning plan. This is followed by the main part of the bachelor thesis, which will focus on public spaces. This part contains the definition of the term "public spaces" and current knowledge of creating quality public spaces. From this knowledge comes out the practical part, in which the analysis of the existing public space is performed with the aim to evaluate public space from several views and eventually to offer possibilities for its improvement. The analysis and specific examples are applied to the town Žďár nad Sázavou, which is described at the beginning of the bachelor thesis.

KEYWORDS

town and country planning, public spaces, analysis, city, historical development

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE VŠKP

Michal Moučka *Urbanistická analýza města se zaměřením na veřejné prostory - městské zásahy*. Brno, 2018. 86 s., 2 s. příl. Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav architektury. Vedoucí práce Ing. arch. Jan Májek, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 20. 5. 2018

Michal Moučka

autor práce

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří Ing. arch. Janu Májkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, ochotu a čas, který mi při tvorbě bakalářské práce věnoval. Dále bych rád poděkoval své rodině za podporu, kterou mi poskytuje po celou dobu studia.

OBSAH

1	ÚVOD	11
2	ZÁKLADNÍ INFORMACE O ŘEŠENÉM MĚSTĚ	12
3	HISTORIE	14
3.1	POČÁTKY MĚSTA.....	14
3.2	16. STOLETÍ.....	14
3.3	17. STOLETÍ	15
3.4	18. STOLETÍ.....	15
3.5	19. STOLETÍ.....	16
3.6	20. STOLETÍ.....	17
4	ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ	21
5	NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ	22
5.1	ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ PODKLADY	22
5.1.1	ÚZEMNĚ ANALYTICKÉ PODKLADY.....	22
5.1.2	ÚZEMNÍ STUDIE.....	23
5.2	POLITIKA ÚZEMNÍHO ROZVOJE	23
5.3	ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE	24
5.3.1	ZÁSADY ÚZEMNÍHO ROZVOJE	24
5.3.2	ÚZEMNÍ PLÁN	25
5.3.3	REGULAČNÍ PLÁN	26
5.4	ÚZEMNÍ ROZHODOVÁNÍ	26
5.5	ÚZEMNÍ ŘÍZENÍ.....	27
5.6	ÚZEMNÍ OPATŘENÍ.....	28
5.6.1	ÚZEMNÍ OPATŘENÍ O STAVEBNÍ UZÁVĚŘE	28
5.6.2	ÚZEMNÍ OPATŘENÍ O ASANACI ÚZEMÍ	28
5.7	ÚPRAVA VZTAHŮ V ÚZEMÍ.....	29
5.7.1	PŘEDKUPNÍ PRÁVO	29
5.7.2	NÁHRADY ZA ZMĚNU V ÚZEMÍ.....	29
6	ÚZEMNÍ PLÁN ŽDĀR NAD SÁZAVOU	30
6.1	NADŘÁZENÉ NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ.....	30
6.2	ANALÝZA ÚZEMNÍHO PLÁNU	31
6.2.1	URBANISTICKÁ KONCEPCE	31
6.2.2	DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ	32

7 VEŘEJNÉ PROSTORY	34
7.1 DEFINICE.....	34
7.2 TYPY VEŘEJNÝCH PROSTORŮ	34
7.2.1 ULICE.....	34
7.2.2 NÁMĚSTÍ.....	35
7.2.3 DALŠÍ TYPY VEŘEJNÝCH PROSTORŮ	35
7.3 ÚKOLY VEŘEJNÝCH PROSTORŮ.....	36
7.3.1 ŽIVÉ MĚSTO	36
7.3.2 BEZPEČNÉ MĚSTO	37
7.3.3 UDRŽITELNÉ MĚSTO	39
7.4 PROSTOR A HMOTA VEŘEJNÝCH PROSTORŮ	39
7.4.1 PROSTOROVÁ STRUKTURA.....	39
7.4.2 VÝŠKA ZÁSTAVBY.....	41
7.4.3 HRANIČNÍ LINIE	42
7.4.4 MOBILIÁŘ.....	44
7.4.5 UMĚLECKÉ DÍLO	44
7.4.6 MĚSTSKÁ ZELEŇ	46
7.5 SOUČASNÉ PROBLÉMY VEŘEJNÝCH PROSTORŮ	46
7.5.1 SUBURBANIZACE	46
7.5.2 PSEUDOVEŘEJNÉ PROSTORY	46
7.5.3 NADMĚRNÁ KONTROLA VEŘEJNÉHO PROSTORU	47
7.5.4 NECITLIVÉ STAVEBNÍ ZÁSAHY	47
8 ANALÝZA VEŘEJNÉHO PROSTORU	48
8.1 HISTORICKÝ VÝVOJ	50
8.2 ŠIRŠÍ VZTAHY.....	53
8.3 NAVAZUJÍCÍ VEŘEJNÉ PROSTORY	54
8.4 PROSTOROVÁ STRUKTURA	56
8.5 VÝŠKA ZÁSTAVBY	56
8.6 DOPRAVNÍ ANALÝZA	58
8.7 FUNKČNÍ ANALÝZA A ANALÝZA OBČANSKÉ VYBAVENOSTI.....	62
8.8 ANALÝZA HRANIČNÍCH LINIÍ.....	64
8.9 ANALÝZA ZELENĚ.....	65
8.10 ANALÝZA AKTIVIT	67

8.11 VYHODNOCENÍ ANALÝZ	71
9 ZÁVĚR	73
POUŽITÁ LITERATURA.....	74
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ.....	81
SEZNAM TABULEK.....	82
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	83
SEZNAM PŘÍLOH	86

1 ÚVOD

Bakalářská práce se nejprve zabývá územním plánováním, které je předmětem Zákona o územním plánování a stavebním řádu. Poté následují veřejné prostory, které jsou hlavním tématem bakalářské práce.

Veřejné prostory byly vždy velmi důležitou součástí při budování měst, protože mají největší podíl na tom, jak se ve městě cítíme. Nejtypičtějšími veřejnými prostory, které ve městech vznikaly, jsou ulice a náměstí. Za dobu vývoje měst procházely veřejné prostory změnami, které měly vliv na jejich vytváření a využívání. Ze způsobu tradičního plánování měst, kde jednotlivé budovy tvořily ulice a náměstí, se postupem času s přílivem nových ideologií přešlo k novým formám plánování, které také přinášely jiné typy veřejných prostorů. Využívání veřejných prostorů se v poslední době měnilo také v závislosti s vývojem automobilové dopravy, na který často nebyly veřejné prostory připraveny.

Takové proměny jsou určitě přirozenou součástí vývoje měst a lidstva. V dnešní době tedy můžeme tyto kroky zpětně hodnotit a brát si z nich ponaučení. Zároveň tak můžeme z historie čerpat kladné příklady z oblasti veřejných prostorů a navíc nabízet nové možnosti vzhledem k naší době.

Veřejné prostory v podstatě využíváme každý den. Většina z nás je bere jako samozřejmost, a proto si nevšímá veškerých prvků, které ve vzájemném působení vytváří jedinečný charakter veřejného prostoru.

Bakalářská práce se zabývá definicí veřejných prostorů a naznačuje jejich úkoly, které by měly plnit v rámci města. Poté popisuje jejich aktuální problémy a jednotlivé faktory, které ovlivňují život ve veřejném prostoru, a na základě současných poznatků vymezuje metody pro utváření kvalitních veřejných prostorů.

Cílem bakalářské práce je komplexně zanalyzovat stávající významný veřejný prostor podle načerpaných poznatků. Na základě analýzy se definují slabé a silné stránky řešeného veřejného prostoru.

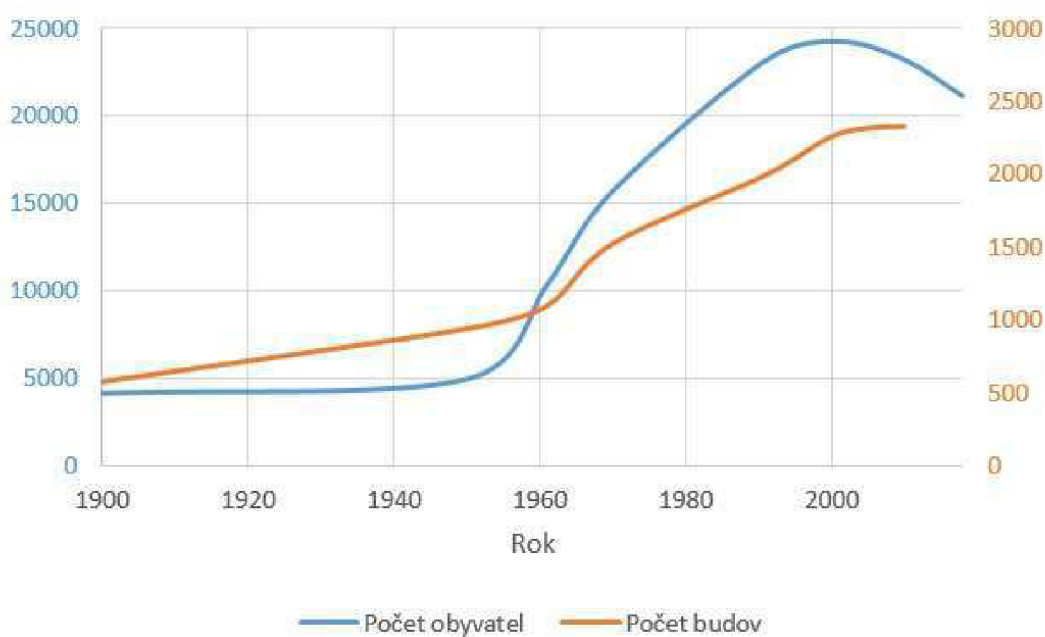
2 ZÁKLADNÍ INFORMACE O ŘEŠENÉM MĚSTĚ

Žďár nad Sázavou se nachází v kraji Vysočina uprostřed chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy, která je součástí Českomoravské vrchoviny [1]. Žďár je bývalé okresní město a nyní vykonává ve svém správním obvodu funkci obce s rozšířenou působností [2].

Obrázek 2.1 Lokalizace Žďáru nad Sázavou [1]

Město má celkovou rozlohu 3 706 hektarů a počet obyvatel k 1. 1. 2018 činí 21 174. Největší rozvoj a přírůstek obyvatel zaznamenával Žďár od padesátých let v souvislosti s výstavbou průmyslových podniků, a to zejména Žďárských strojíren. V současnosti se zastavěné území Žďáru dále mírně rozšiřuje, ačkoli počet obyvatel klesá [1].

Obrázek 2.2 Vývoj počtu obyvatel a budov [3] [4]

Katastrálně se Žďár nad Sázavou člení na 4 území:

- Město Žďár,
- Zámek Žďár,
- Stržanov,
- Veselíčko u Žďáru nad Sázavou [1].

Dále se město dělí na několik místních částí:

- Žďár nad Sázavou 1 – 7,
- Mělkovice,
- Radonín,
- Stržanov,
- Veselíčko [1].

Dominantou Žďáru nad Sázavou je poutní kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře, který byl vystavěn ve stavebním slohu označovaným jako barokní gotika v letech 1719 až 1722. Poutní kostel na Zelené hoře je uměleckým dílem českého architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichla. Stavba nezapadá do tehdejších uměleckých norem a představ, a to především díky složitým prostorovým útvarům a dynamičnosti, která popírá veškerou tíhu zdiva. Založení kostela souviselo s připravovaným blahořečením a svatořečením Jana Nepomuckého. Dílo bylo v roce 1994 zapsáno do světového kulturního dědictví UNESCO [5].

Obrázek 2.3 Poutní kostel na Zelené hoře [5]

3 HISTORIE

3.1 POČÁTKY MĚSTA

Podle kroniky Jindřicha Řezbáře byl v letech 981 až 990 vysvěcen dřevěný kostelík, který ležel v místech dnes označovaných jako Staré město – mimo dnešní centrum. Při archeologickém průzkumu v roce 2005 byl skutečně nalezen půdorys kůlové stavby [6].

Osada Žďár vznikla pravděpodobně ve 12. století v místě Starého města a byla tvořena převážně rozptýleným osídlením. Ve 13. století probíhala velká kolonizace v okolí a Žďár se stal centrem kolonizačního území. V polovině 13. století byl Žďár stále umístěn v území Starého města. Šlo spíše o řemeslnickou osadu, ve které byla kamenická dílna a hutě [6] [7].

V letech 1262 až 1276 byla žďárská osada přeložena na moravskou stranu řeky Sázavy do polohy dnešního centra. V té době zde bylo 30 až 40 usedlostí [6].

O Žďáře jako o městečku je poprvé zmíněno v listině Václava II v roce 1293. V městečku měl zasedat soud, kam se měli dostavovat poddaní ze Žďáru a okolních osad. V těchto letech byl ve Žďáře založen Bránský rybník, který je jedním z nejstarších v regionu [6].

Ve 14. století nastal rozkvět města, při kterém se rozvíjelo hlavně železářství. Městečko se významně rozšířilo za vzniku dnešního náměstí a přilehlých ulic [6].

Následné 15. století se vyznačovalo hospodářským úpadkem. Ve městě se nacházelo 94 usedlostí s 500 až 600 obyvateli. Tehdejší zástavba zahrnovala dnešní náměstí, kde stálo přibližně 50 domů, a také první domy na předměstích. Ke konci století počet usedlostí vzrostl [6].

3.2 16. STOLETÍ

Z 16. století pochází nejstarší dochovaná kniha, která se nazývala městská registra a obsahovala převážně převody nemovitostí. Poprvé se mluví o radnici, kde zasedala městská rada a městský soud. Touto budovou mohla být dnešní Stará radnice na náměstí Republiky, nebo první dům v horní části náměstí. Město

se rozvíjelo, což potvrzovaly renesanční budovy ve městě, zejména radnice a celozděné domy na náměstí [6].

3.3 17. STOLETÍ

V roce 1607 byl Žďár povýšen na město. Byla zde založena papírna a nová řemesla, což mělo vést k dalšímu rozvoji. Jenže místo rozvoje musel Žďár řešit problémy s častými požáry, které poškodily 60 až 72 domů. Takové události si vynutily následnou přestavbu poškozených domů. V roce 1689 byl dokonce úmyslně založen požár kláštera [6].

V 17. století se ve městě nacházelo 109 usedlostí a žilo zde přibližně 1400 obyvatel. Vývoj populace stagnoval [6].

Ze 17. století také přichází první zmínka o městském vodovodu, který přiváděl vodu do tří kašen. Jedna z nich stála na dnešním náměstí Republiky [6].

3.4 18. STOLETÍ

18. století lze charakterizovat jako rozkvět barokní kultury. Na náměstí byl postaven morový sloup, jehož autorem je Jakub Steinhubl. Sloup stojí na náměstí Republiky dodnes. Nejvýznamnějším dílem v 18. století byla výstavba poutního kostela svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře, jehož autorem je český architekt Jan Blažej Santini-Aichel. Poutní kostel nebyl jediným jeho dílem ve Žďáře. Podle Jana Blažeje Santiniho-Aichla zde byl vystavěn Dolní hřbitov a provedeny přestavby kláštera s kostelem Nanebevzetí Panny Marie. Těmito díly byla inspirována stavba kaple svaté Barbory [6]. Na obrázcích níže je zobrazena dnešní podoba Dolního hřbitova, kláštera a kostela Nanebevzetí Panny Marie v tomto pořadí zleva.

Obrázek 3.1 Památky ve Žďáře nad Sázavou [8]

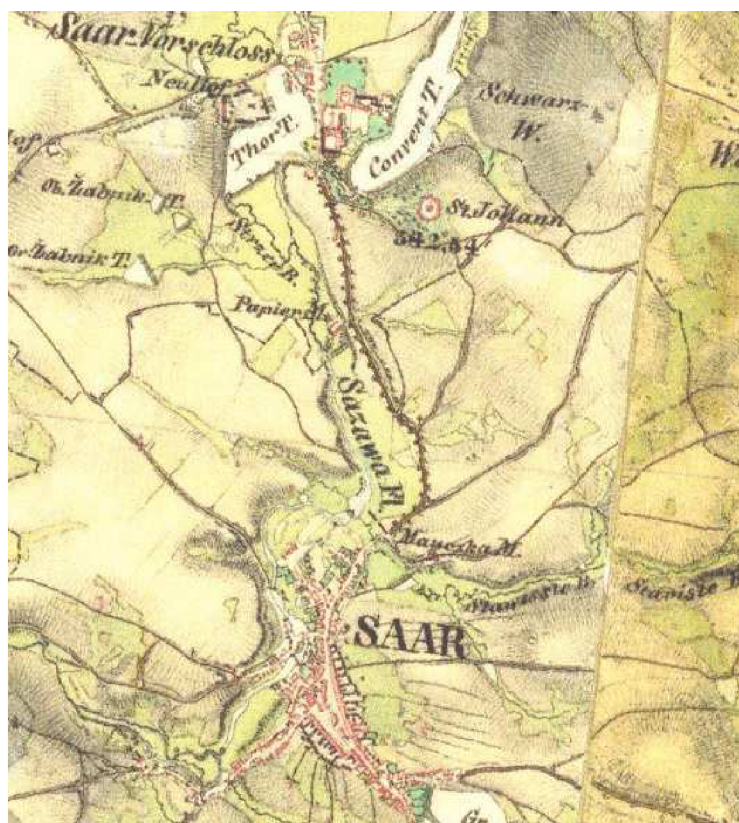
Ve městě se nacházelo 191 domů, které byly poprvé číslovány. Číslování platilo do roku 1810, ve kterém došlo k přečíslování budov. Přečíslování z roku 1810 platí pro centrum města dodnes [6].

V roce 1784 vznikla osada Zámek Žďár. Lokalita předtím nesla označení Domy u kláštera nebo Podklášteří [6].

3.5 19. STOLETÍ

Na počátku 19. století se zvýšil počet obyvatel přibližně na 3000. Vznikem nových ulic a osad se zástavba rozšířila na 350 domů. V polovině 19. století populace narostla na 3400 obyvatel. To byl na dlouhou dobu nejvyšší zaznamenaný počet [6].

Na obrázku níže je II. vojenské mapování Žďáru nad Sázavou, na kterém lze vidět, že dnešní město se skládá z tehdejších dvou samostatných obcí.

Obrázek 3.2 Vojenské mapování z 19. století [9]

Obcemi na obrázku jsou Město Žďár a Zámek Žďár, které byly v 19. století ustanoveny. Zároveň vznikly politické a soudní okresy. Soudní okres byl v zájmu malých obcí umístěn do Žďáru a politický okres byl v Novém Městě [6].

Následně nastala stagnace města a okolí. Upadalo zemědělství, řemesla a také větší provozy. Počet řemeslníků klesl přibližně o 50%. Obyvatelé města se začali postupně vystěhovávat, což způsobilo pokles populace na 2600 obyvatel. Ve městě byly velmi nízké výdělky a velká dražota [6].

Na přelomu století se situace začala obracet k lepšímu. Ve městě proběhlo několik investičních akcí. Na náměstí byla položena dlažba, proběhla oprava kašny s vodovody a byla vybudována kanalizace [6].

3.6 20. STOLETÍ

Na samém začátku 20. století se navazuje na investiční akce z konce 19. století. Do provozu byla uvedena železniční trať s první nádražní budovou, která byla postavena v roce 1903. Dále proběhla výstavba Národního domu, ve kterém se dnes nachází městské divadlo. Za vzniku větších podniků došlo k rozmachu místního průmyslu, a to především obuvnictví. A nezůstalo se jenom u větších podniků, velký rozvoj zaznamenala také domácí výroba. Záslouhou takového hospodářského rozkvetu se podařilo zastavit úbytek obyvatelstva a jeho počet v roce 1910 opět narostl na 3400 osob [6].

V první světové válce padla řada žďárských občanů. V roce 1921 byl slavnostně odhalen pomník padlým, jehož autorem byl sochař Julius Pelikán. Při příležitosti desátého výročí Československé republiky navštívil město v roce 1928 prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Fotografie z návštěvy, na které drží prezident holčičku Žďáru, se stala velmi oblíbená a později byla vzorem pro československou známku vydanou v roce 1938 [7].

Obrázek 3.3 Snímek z návštěvy T.G. Masaryka [7]

V roce 1929 byly na náměstí zbořeny budovy masných krámů vedle Staré radnice. Na jejich místě byl postaven patrový dům, ve kterém se dnes nachází banka, a benzínová stanice. Následovalo zřízení první autobusové linky a došlo k výstavbě nového městského vodovodu, který vedl ke zrušení kašen [6].

Na obrázku 3.4 je podoba Žďáru před druhou světovou válkou. V té době byl stále rozdělen do dvou samostatných obcí, které od předchozího mapování zaznamenaly významný rozvoj.

Obrázek 3.4 Vojenské mapování před druhou světovou válkou [9]

Druhá světová válka postihla město nejvíce až v jejím závěru. V květnu 1945 bylo poškozeno a zničeno několik domů. V roce 1948 došlo ke sloučení Města Žďáru a Zámku Žďár v jednu obec, která dostala později název Žďár nad Sázavou. Prvního ledna následujícího roku vznikl okres Žďár nad Sázavou v rámci tehdejšího Jihlavského kraje [6].

Obrázek 3.5 Mapa z roku 1952 [10]

Na obrázku 3.5 je mapa z roku 1952. Jde tedy o pomyslnou startovní čáru masivního rozvoje, který nastal ve 20. století. Dále lze na obrázku vidět, že město již nese jednotný název Žďár nad Sázavou.

Od poloviny 20. století se město začalo rychle rozvíjet, což přineslo několikanásobný přírůstek obyvatel. To bylo způsobeno především výstavbou strojírny a slévárny (firma ŽĎAS). V této souvislosti bylo vybudováno několik rodinných domů pro technické úředníky firmy. Díky lidem přicházejícím za prací se město postupně rozvíjelo. Vzniklo nové sídliště Žďár nad Sázavou 3, které je často označováno jako Stalingrad, a byla provedena výstavba rodinných domů ve Žďáře nad Sázavou 5 (Vysočany). Do provozu se dostala městská hromadná doprava a rozvoj zažily i železniční tratě. Postupem času vzniklo několik dalších sídlišť [6].

V 70. letech začaly demolice domů na náměstí v rámci asanace města. Tento krok zcela změnil původní vzhled městského centra. Žďár se nadále rozvíjel po všech stránkách. Byly otvírány nové budovy občanské vybavenosti a další průmyslové podniky. Počet obyvatel prudce rostl k dvaceti tisícům [6].

Obrázek 3.6 potvrzuje, s porovnáním předchozích obrázků, značný rozvoj města, který proběhl ve 20. století.

Obrázek 3.6 Mapa současného Žďáru [11]

Masivní rozvoj města v době, kdy se architektura řídila směrem nazývaným socialistický realismus, má zcela zásadní vliv na dnešní tvář města. Typickým příkladem je sídliště Stalingrad, kde vyrostlo několik bytových domů především se čtyřmi podlažními. Hlavním znakem budov byly fasády se zdobnými prvky. Postupem času se přešlo spíše k budování panelových domů pro rychlé a levné bydlení.

Na obrázku níže jsou bytové domy v sídlišti Stalingrad. Nejedna budova přišla při rekonstrukcích o své zdobné fasády.

Obrázek 3.7 Sídliště Stalingrad [Foto autor]

4 ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

Územní plánování upravuje zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Jedná se o činnosti, které vedou k racionálnímu rozvoji území. Pro vykonávání těchto činností definuje stavební zákon soustavu orgánů územního plánování, kterou tvoří obce, kraje, ministerstvo obrany a ministerstvo pro místní rozvoj [12].

Jak již bylo zmíněno v základních informacích o městě, Žďár nad Sázavou je obec s rozšířenou působností [2]. To znamená, že z hlediska veřejné správy vykonává samosprávu a v přenesené působnosti státní správu. Přenesenou působnost vykonávají obce v základním rozsahu, v rozsahu obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností. Obec s rozšířenou působností je tedy nejvyšším stupněm přenesené působnosti a často bývá označována jako obec III. typu [13].

Ve věcech územního plánování pořizuje obecní úřad obce s rozšířenou působností, který je ve stavebním zákoně označován jako úřad územního plánování, územní a regulační plán pro území obce a územně plánovací podklady. Pro obce ve svém správním obvodu pořizuje na jejich žádost územní plán, regulační plán, územní studii a vymezení zastavěného území, které slouží pro obce bez územního plánu [14].

Cílem územního plánování je zajišťovat předpoklady pro udržitelný rozvoj území. To znamená vytvářet podmínky pro vyvážený vztah životního prostředí, hospodářského rozvoje a soudržnosti společenství obyvatel v území, který je ideální pro současnou generaci, aniž by ohrožoval podmínky dalších generací. Územním plánováním se hledají možnosti využití a prostorového uspořádání území v souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území [15].

K uskutečňování cílů slouží nástroje územního plánování, mezi které patří územně plánovací podklady, politika územního rozvoje, územně plánovací dokumentace, územní rozhodnutí, územní řízení, územní opatření o stavební uzávěře, územní opatření o asanaci území a úprava vztahů v území [12].

5 NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

5.1 ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ PODKLADY

Mezi územně plánovací podklady patří územně analytické podklady, které zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj řešeného území, a územní studie, které hledají možnosti a podmínky pro změny v území [16].

5.1.1 ÚZEMNĚ ANALYTICKÉ PODKLADY

Územně analytické podklady jsou povinné a pořizují se pro celé území České republiky. Obsahují komplexní a aktuální informace o území. Zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území, stanovují jeho hodnoty a limity, zjišťují a vyhodnocují záměry na provedení změn a posuzují udržitelný rozvoj území [17].

Pořizovatelem územně analytických podkladů je obec s rozšířenou působností (úřad územního plánování), která je pořizuje pro obce ve svém správním obvodu, a krajský úřad, který pořizuje územně analytické podklady pro území kraje. Pro území vojenského újezdu je pořizovatelem újezdní úřad [18].

Pořizovatel aktualizuje územně analytické podklady průběžně na základě zjištění nových údajů. Nejpozději do 4 let se provádí jejich úplná aktualizace [19].

Náležitosti obsahu územně analytických podkladů stanovuje prováděcí právní předpis, kterým je vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti [17].

Územně analytické podklady obsahují:

- podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území,
- rozbor udržitelného rozvoje území,
- údaje o území [20].

Minimální rozsah údajů o území závisí na tom, zda jsou územně analytické podklady pořizovány pro správní obvod obce s rozšířenou působností nebo pro území kraje [21].

5.1.2 ÚZEMNÍ STUDIE

Územní studie je nepovinný odborný podklad, který navrhuje, prověřuje a posuzuje možná řešení vybraných problémů. Pořizuje se v případech, kdy je to uloženo v územně plánovací dokumentaci a z vlastního nebo jiného podnětu. Pořizovatelem může být ministerstvo pro místní rozvoj, krajský úřad, obec s rozšířenou působností, újezdní úřad a obec, která splní kvalifikační požadavky pro výkon územně plánovací činnosti [22].

5.2 POLITIKA ÚZEMNÍHO ROZVOJE

Politika územního rozvoje je celostátní nástroj územního plánování s nejvyšší pozicí. Určuje strategii a požadavky pro jednotlivé úkoly republikového a mezinárodního významu s ohledem na udržitelný rozvoj území [23].

Pořizovatelem je ministerstvo pro místní rozvoj, které pořizuje politiku územního rozvoje pro celé území republiky. Politiku územního rozvoje schvaluje vláda a sdělení o schválení je obsaženo ve Sbírce zákonů. Celý dokument je pak zveřejněn způsobem, který umožňuje dálkový přístup [23].

Politika územního rozvoje je závazná pro pořizování zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území [23].

Obsah politiky územního rozvoje:

- stanovuje republikové priority územního plánování pro udržitelný rozvoj území,
- vymezuje rozvojové oblasti a rozvojové osy, které jsou republikového či mezinárodního významu nebo které přesahují území jednoho kraje,
- vymezuje oblasti se specifickými hodnotami a problémy, které jsou republikového či mezinárodního významu nebo které přesahují území jednoho kraje,
- vymezuje plochy a koridory dopravní technické infrastruktury, které jsou republikového či mezinárodního významu nebo které přesahují území jednoho kraje,

- stanovuje podmínky a kritéria pro rozhodování o možných variantách změn v území a pro jejich posuzování [24].

K návrhu politiky územního rozvoje se zpracovává vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území [24], které obsahuje:

- vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území,
- vyhodnocení vlivů na životní prostředí (SEA),
- posouzení vlivu na evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast (Natura 2000) [25].

Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území se zpracovává také pro návrh zásad územního rozvoje a územního plánu [25].

5.3 ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE

Do územně plánovací dokumentace patří zásady územního rozvoje, územní plán a regulační plán. Náležitosti obsahů jednotlivých dokumentací jsou uvedeny v prováděcím právním předpise, kterým je vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti [12].

5.3.1 ZÁSADY ÚZEMNÍHO ROZVOJE

Zásady územního rozvoje se vydávají na celé území kraje. V nadmístním významu zohledňují a upřesňují úkoly, které jsou vymezené v politice územního rozvoje, a stanovují vlastní priority, které obsahují:

- základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území kraje,
- plochy a koridory nadmístního významu,
- plochy a koridory pro veřejně prospěšné stavby a opatření,
- kritéria pro rozhodování o možných variantách změn [26].

Pořizovatelem zásad územního rozvoje je krajský úřad. Jsou závazné pro pořizování územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území. Zásady územního rozvoje se vydávají formou opatření obecné povahy [26].

5.3.2 ÚZEMNÍ PLÁN

Územní plán je nepovinný nástroj územního plánování, který stanovuje koncepci rozvoje území obce a ochraňuje její hodnoty. V územním plánu je vymezeno zastavěné území a plochy s rozdílným způsobem využití. Územní plán dále zpřesňuje a rozvíjí cíle obsažené v zásadách a politice územního rozvoje [27] [28].

Pořizovatelem může být obec s rozšířenou působností pro obce ve svém správním obvodu nebo obec splňující kvalifikační požadavky pro územně plánovací činnost. Územní plán je závazný pro pořízení regulačního plánu a pro rozhodování v území. Vydáván je formou opatření obecné povahy [27].

O pořízení územního plánu rozhoduje zastupitelstvo obce:

- z vlastního podnětu,
- na návrh orgánu veřejné správy,
- na návrh občana obce,
- na návrh fyzické nebo právnické osoby, která má vlastnická práva na území obce,
- na návrh oprávněného investora (vlastník, správce nebo provozovatel veřejné dopravní nebo veřejné technické infrastruktury) [29] [30].

Jak již bylo zmíněno, jedná se o nepovinný nástroj územního plánování. Obec bez územního plánu je ale značně omezena v rozhodování o změnách území, a to zejména při umísťování staveb. Nové zastavitelné plochy lze vymezit pouze územním plánem, nicméně pro obce bez územního plánu existují ve stavebním zákoně výjimky povolující některé stavby, které lze umístit v nezastavěném území [15] [31].

Obec bez územního plánu může mít vymezené zastavěné území postupem podle stavebního zákona, nebo se za zastavěné území považuje zastavěná část obce vymezená k 1. září 1966 [32].

Územní plány, které byly schválené před 1. lednem 2007, je nutné upravit podle stavebního zákona do roku 2022, jinak pozbývají platnosti [33].

5.3.3 REGULAČNÍ PLÁN

Regulační plán je realizační nástroj územního plánování a nejpodrobnější územně plánovací dokumentace. Regulační plán stanovuje v řešené ploše podrobné podmínky pro využití pozemků a pro prostorové uspořádání staveb. Ochrání hodnoty a charakter území a vytváří příznivé životní prostředí [34].

Regulační plán je závazný pro rozhodování v území. Může nahradit územní rozhodnutí, jestliže územní rozhodnutí nepodléhá posouzení vlivu na životní prostředí. V regulačním plánu musí být uvedeno, která územní rozhodnutí nahrazuje. Pokud je regulační plán vydán krajem, tak je závazný také pro územní plány a regulační plány vydávané obcemi [34].

Regulační plán se vydává formou opatření obecné povahy a může být pořízen z podnětu nebo na žádost. O pořízení z podnětu (z vlastního nebo jiného) může rozhodnout:

- zastupitelstvo kraje,
- zastupitelstvo obce,
- ministerstvo obrany [35].

Regulační plán na žádost se pořizuje na základě žádosti fyzické nebo právnické osoby, pokud je to stanoveno v územním plánu nebo zásadách územního rozvoje. Navíc musí být v těchto územně plánovacích dokumentacích obsaženo zadání regulačního plánu [35].

Způsoby pořizování regulačního plánu jsou rozdílné samotným procesem pořizování, obsahem a úhradou nákladů [36] [37].

5.4 ÚZEMNÍ ROZHODOVÁNÍ

Územním rozhodnutím stavební úřad schvaluje navržený záměr. Rozhoduje se již o konkrétních podmínkách, ve kterých dochází k aplikaci územně plánovací dokumentace [38].

Územním rozhodnutím jsou rozhodnutí o:

- umístění stavby,

- změně využití území,
- změně vlivu užívání stavby na území,
- dělení nebo scelování pozemků,
- ochranném pásmu [39].

Územní rozhodnutí lze nahradit regulačním plánem, územním souhlasem a veřejnoprávní smlouvou [40]. Územní souhlas postačí, pokud je záměr v zastavěném území nebo v zastavitelné ploše a nemění podmínky v území. Nelze ho vydat, pokud je u záměru posuzován vliv na životní prostředí. Výčet konkrétních záměrů, u kterých postačí územní souhlas, řeší § 96 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) [41].

Veřejnoprávní smlouvou můžeme nahradit územní rozhodnutí v případě rozhodnutí o umístění stavby, o změně využití území a o změně vlivu užívání stavby na území. Nelze ji uzavřít v případě, kdy je posuzován vliv záměru na životní prostředí [42].

Ve stavebním zákoně jsou pro jednotlivá rozhodnutí uvedeny záměry a podmínky, pro které se nevydává územní rozhodnutí ani souhlas [12].

Náležitosti územního rozhodování upravuje vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření, která upravuje také následující územní řízení a územní opatření [43].

5.5 ÚZEMNÍ ŘÍZENÍ

Územní řízení je proces územního rozhodování, který posuzuje navržený záměr. Jedná se o správní postup, který má speciální úpravu ve stavebním zákoně [12].

Stavební zákon definuje účastníky územního řízení, kterými jsou:

- žadatel,
- obec, ve které má být záměr uskutečněn [44].

Dalšími účastníky jsou:

- vlastník pozemku nebo stavby, kde má být záměr uskutečněn a ten kdo má věcná práva k nim,

- osoby, které mají vlastnické nebo věcné právo k pozemku nebo stavbě, které sousedí se záměrem nebo můžou být záměrem přímo dotčeny [44].

Vedle běžného územního řízení existují také:

- územní řízení s posouzením vlivů na životní prostředí,
- společné územní a stavební řízení,
- společné územní a stavební řízení s posouzením vlivů na životní prostředí,
- zjednodušené územní řízení,
- územní souhlas,
- společný územní souhlas a souhlas s provedením ohlášeného stavebního záměru [12].

Územní rozhodnutí je platné po dobu 2 let. V odůvodněných případech je platné až 5 let [45]. Územní souhlas platí 2 roky a nelze prodloužit [41].

5.6 ÚZEMNÍ OPATŘENÍ

Územní opatření vydává v přenesené působnosti rada obce. Pokud se opatření dotýká více obcí, může jej vydat v přenesené působnosti rada kraje. Územní opatření jsou vydávána jako opatření obecné povahy [46].

5.6.1 ÚZEMNÍ OPATŘENÍ O STAVEBNÍ UZÁVĚŘE

Územní opatření o stavební uzávěře omezuje nebo zakazuje stavební činnost ve vymezeném území, a to třeba v případě, kdy je připravována územně plánovací dokumentace [46].

5.6.2 ÚZEMNÍ OPATŘENÍ O ASANACI ÚZEMÍ

Územní opatření o asanaci území se vydává na území, které bylo zasaženo živelní pohromou nebo závažnou havárií a došlo k výraznému zásahu do využití území. Územním opatřením se stanovují podmínky pro odstranění těchto dopadů [46].

5.7 ÚPRAVA VZTAHŮ V ÚZEMÍ

5.7.1 PŘEDKUPNÍ PRÁVO

Předkupní právo se vztahuje k pozemku, který je územním nebo regulačním plánem vymezen pro veřejně prospěšnou stavbu nebo veřejné prostranství. K tomuto pozemku a stavbě na něm vzniká předkupní právo obci, kraji nebo státu (oprávněná osoba). Územní nebo regulační plán označuje danou nemovitost a stanovuje oprávněnou osobu, která může využít předkupní právo. Textovou část územně plánovacích dokumentací zašle obec nebo kraj osobám, které předkupní právo zatěžuje, a oprávněné osobě. Oprávněná osoba podá návrh na zapsání předkupního práva do katastru nemovitostí. Předkupní právo vzniká účinností územního nebo regulačního plánu. Vlastník pozemku má pak povinnost v případě zamýšleného prodeje nejprve nabídnout nemovitost oprávněné osobě, která se rozhodne, zda předkupní právo využije. Předkupní právo nevzniká, pokud pro veřejně prospěšnou stavbu postačí věcné břemeno [47].

5.7.2 NÁHRADY ZA ZMĚNU V ÚZEMÍ

Náhrada náleží vlastníkovi, jehož práva k pozemku nebo stavbě byla omezena územním opatřením. Náhrada také náleží vlastníkovi v případě, kdy byl pozemek zrušen k zastavění změnou nebo vydáním územního plánu. Další náhrady náleží při změně nebo zrušení regulačního plánu, územního rozhodnutí, územního souhlasu nebo veřejnoprávní smlouvy nahrazující územní rozhodnutí [47].

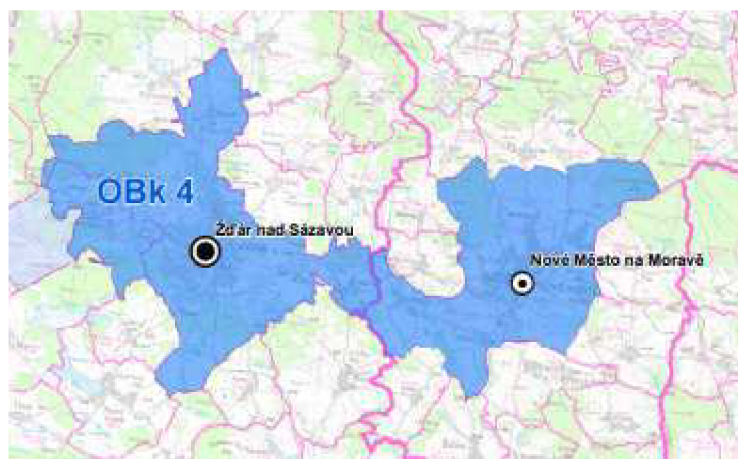
6 ÚZEMNÍ PLÁN ŽDÁR NAD SÁZAVOU

Územní plán Žďáru nad Sázavou byl vydán 8. září 2016 jako opatření obecné povahy a nabyl účinnosti 4. října 2016 [48].

6.1 NADŘAZENÉ NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

V Politice územního rozvoje ČR neleží Žďár nad Sázavou na žádném území, které dokument vymezuje. Územní plán tedy pouze respektuje priority územního plánování, které Politika územního rozvoje ČR stanovuje [48].

V Zásadách územního rozvoje Kraje Vysočina se Žďár nad Sázavou nachází v rozvojové oblasti nadmístního významu OBk 4 [49].

Obrázek 6.1 Uspořádání území kraje [49]

V oblasti stanovují zásady územního rozvoje podmínky:

- výstavba obchvatu silnic I/19 a I/37,
- rozvoj města soustředit v severozápadní části,
- respektovat přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území,
- chránit kladné znaky krajinného rázu a dotvářet krajinu zvýšením její estetické a ekologické stability [49].

Pro výstavbu obchvatu vymezují zásady územního rozvoje koridory nadmístního významu [49].

Obrázek 6.2 Plochy a koridory nadmístního významu [49]

6.2 ANALÝZA ÚZEMNÍHO PLÁNU

Územní plán Žďár nad Sázavou vytváří předpoklady pro výstavbu a pro zajištění souladu přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území s ohledem na zachování příznivého životního prostředí. Koncepce územního plánu navrhuje opatření směřující k optimálnímu využívání území, které umožňuje vyvážený a harmonicky rozvoj města. Tato opatření stanovují jasná pravidla pro využívání území a zajišťují princip udržitelného rozvoje území. Územní plán lze charakterizovat jako velmi vyrovnaný ve všech aspektech udržitelného rozvoje. Mírně navýšená hodnota je přírodní a rekreační, která ale nijak neomezuje rozvoj města [48].

Základní koncepcí územního plánu je ochrana historické zástavby včetně její revitalizace, která má za cíl obnovit a ochránit stávající prostorové a funkční vztahy. Územní plán dále chrání významné pohledy na dominanty a důležité osy města [48].

6.2.1 URBANISTICKÁ KONCEPCE

V centru města je hlavním cílem ochrana historického jádra kolem farního kostela sv. Prokopa, kde se nachází náměstí. Centrum je navrženo k revitalizaci, a to zejména východní část náměstí Republiky [48].

Rozvoj města je v souladu se zásadami územního rozvoje navržen v severozápadní části Žďáru nad Sázavou v lokalitě Starý Dvůr. Prioritou návrhu je respektování dominantní stavby v území, kterou je poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře s přilehlým areálem zámku [48].

6.2.2 DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ

Doprava představuje největší problém ve Žďáře nad Sázavou. Středem města prochází velmi frekventovaná silnice I/37, na kterou se napojuje silnice I/19. To má negativní vliv na životní prostředí jak z hlediska exhalací a hluku, tak i z hlediska bezpečnosti provozu [48]. V následující tabulce je vyčíslena roční průměrná dopravní intenzita vozidel za 24 hodin ze sčítání dopravy, které proběhlo na úseku procházejícím v centru města skrz náměstí.

Tabulka 6.1 Sčítání dopravy v roce 2016 na úseku v centru města [50]

Komunikace I/37	voz/den
Těžká motorová vozidla	1 838
Osobní a dodávková vozidla	10 486
Jednostopá motorová vozidla	98
Součet všech vozidel	12 422

Řešením problému je navrhovaná přeložka silnice I/37 v podobě západního obchvatu města s napojením na silnici I/19. V územním plánu jsou pro návrh obchvatu respektovány a zpřesněny koridory, které jsou vymezeny v zásadách územního rozvoje [48].

Obrázek 6.3 Návrh silniční sítě [48]

Návrh vychází z technické studie zpracované pro ŘSD Praha v roce 2009. Problémem byla vysoká finanční náročnost úseku kolem nádraží, který byl řešen tunelem. Proto zadalo v roce 2010 ŘSD Praha technickou studii, která úsek rozpracovala ve 4 nových variantách. Ze studií vzešla možná provedení úseku v podobě tunelu nebo estakád. Podle současného územního plánu se ani jedno řešení nejeví jako optimální. Na rozdíl od dalších variant navrhuje v problémovém úseku začlenění přeložky do uličního prostoru kolem nádraží, jelikož se zde očekává nižší frekvence dopravy. V územním plánu je obchvat definován jako koridor dopravní plochy, který je navržen tak, aby umožnil možné úpravy vedení trasy komunikace [48].

Výstavba obchvatu města by nabídla nové možnosti uspořádání dopravy ve Žďáře nad Sázavou, a tím pádem by její vliv pronikl do využívání veřejných prostorů, které mají značný význam pro městský život.

7 VEŘEJNÉ PROSTORY

7.1 DEFINICE

Existuje mnoho definic veřejných prostorů. Jejich podstata záleží na úhlu pohledu a účelu, pro které byly vytvořeny. Nejjednodušeji lze termín veřejné prostory chápat ve smyslu jakéhokoli prostoru, který je veřejný. Obecně veřejné prostory slouží pro setkávání a komunikaci [51].

Legislativa pracuje s termínem veřejné prostranství, který je definován v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). *Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru* [52].

V architektuře a urbanismu se také používá pojem otevřený prostor, kterým se rozumí veškeré využití prostoru, které není zastavěno budovami. Tento termín se tedy podobá legislativnímu termínu veřejné prostranství, které vyjadřuje pouze prostorový charakter [51].

7.2 TYPY VEŘEJNÝCH PROSTORŮ

7.2.1 ULICE

Ulice je forma veřejného prostoru, která je tak samozřejmá, že často ani není jako veřejný prostor vnímána. Historická sídla vznikala právě zástavbou kolem důležitých cest, tedy ulic. Rozmístění domů kolem ulic bylo výhradním typem až do cca 30. let 20. století, kdy se vytvářela kompaktní zástavba. Poté se začaly stavět objekty volně umístěné do prostoru, které známe ze sídlišť. Po projevení nedostatků volného typu zástavby se v reakci na to objevily snahy o návrat k historické městské struktuře. Ulice z hlediska veřejných prostorů můžeme dělit na městské třídy, obytné ulice a pěší zóny [51].

Městská třída sjednocuje obchodní, společenskou a dopravní funkci. Podíl dopravy v městské třídě je značný, ale při správném uspořádání a členění prostoru můžeme snížit vliv dopravy na okolní život [51].

Obytná ulice slouží především k obsluze přilehlých domů a svým charakterem by měla umožňovat sociální kontakt místních obyvatel. Často ale není potenciál prostoru využit, protože ulice nabízejí pouze pásy chodníků a vozovku s parkováním [51].

Posledním typem ulice je **pěší zóna**, která se vyskytuje zpravidla v centrech měst. Jedná o dopravně zklidněný veřejný prostor, který sjednocuje společenskou a obchodní funkci [51].

7.2.2 NÁMĚSTÍ

Náměstí má jedinečný význam pro život města. V historii se na náměstích scházeli občané rozhodovat o důležitých otázkách a v pozdějších dobách se na nich odehrávaly trhy a reprezentační události. Ve struktuře města má náměstí plošný charakter. Vytváří místa pro zastavení a soustřeďuje lidi a veřejný život [51].

Vedle tradičních centrálních náměstí určených historicky s významnou shromažďovací a reprezentační funkcí existují také další typy náměstí. Jedním z nich je obytné náměstí. Jedná se o centrální prostor obytných souborů, který slouží k setkávání obyvatel obytného souboru. Dalším typem náměstí může být například parkové náměstí, ve kterém převahují zelené plochy. [51].

7.2.3 DALŠÍ TYPY VEŘEJNÝCH PROSTORŮ

Náves je centrální prostor menších obcí, které tvoří přirozené místo pro setkávání obyvatel a pro odehrávání významných událostí. Podle vzniku obcí existuje mnoho typů návší. V některých obcích dochází k znehodnocování návší dopravou [51].

Dalším typem jsou **sídlištní prostory**, které vznikají mezi bodovou a řadovou zástavbou především z panelových domů. Jedná se o rozlehlé prostory, které zajišťují vzájemné odstupy budov. Kromě komunikací a chodníků jsou tyto plochy využívány také například pro dětská hřiště a zeleň. S nárůstem počtu automobilů se z těchto prostorů vytváří nové plochy pro parkoviště [51].

Vnitroblok je velmi cenným prostorem v kompaktní zástavbě měst. Výhodou je zcela jasné vymezení. Existuje mnoho využití takových ploch. Potenciál vnitrobloku

spočívá v nabídce prostoru pro hry dětí, pobyt v zeleni a společenský kontakt. V současné době často není potenciál prostoru plně využit například z důvodu parkujících aut [51].

Park je plochou městské zeleně, která tvoří nedílnou součást organismu města. Význam parků stoupá s rozrůstáním měst a ve způsobu trávení volného času. Obyvatelé by měli mít parkovou zeleň v pěší dostupnosti od svého bydliště. Další plochy zeleně může tvořit městská zahrada nebo příměstský rekreační les [51].

Nábřeží jsou prostory, které lemují vodní toky nebo plochy. Jsou velmi atraktivní a jedinečné [51].

Další specifické prostory jsou místa, která přímo nevnímáme jako veřejné prostory, přesto mají na život ve městě vliv a spoluvytvářejí městskou krajinu. Patří sem například různé využití střech, poloveřejná nádvoří, atria a zahrady. Zvláštní kategorií veřejných prostorů jsou zastřešená obchodní centra [51].

7.3 ÚKOLY VEŘEJNÝCH PROSTORŮ

Veřejné prostory by měli vytvářet předpoklady pro živé, bezpečné a udržitelné město [53].

7.3.1 ŽIVÉ MĚSTO

Živé město je relativní pojem. Nezáleží na tom, kolik je v prostoru lidí, ale na pocitu, že je prostor zalidněn a využívá se. Není to záležitostí čísel, ale dojmu, že je městský prostor příjemný a oblíbený [53]. Dojem záleží na hmotě, prostoru a dějích. To jsou základní atributy veřejného prostoru, které vytváří jeho energii [54].

Živé město potřebuje různorodý a komplexní život, který kombinuje odpočinkové a sociální aktivity s prostorem pro nutný provoz. To znamená, že veřejný prostor by měl být navržen tak, aby podpořil nezbytné, volitelné a společenské aktivity [53].

Nezbytné aktivity jsou víceméně vynucené aktivity, jako je například chození do školy a do práce. Protože se jedná o vynucené aktivity, má na ně prostředí veřejného prostoru malý vliv. Nezbytné aktivity probíhají po celý rok a téměř za všech okolností nezávisle na okolním prostředí [51].

Volitelné aktivity jsou provozovány, pokud lidé chtějí a jestliže jim to umožňuje místo a čas. Kategorie volitelných aktivit zahrnuje aktivity jako procházky, postávání a sezení při pozorování okolního života. Tyto aktivity probíhají jenom za optimálních venkovních podmínek. K volitelným aktivitám vybízí příjemný veřejný prostor [51].

Společenské aktivity jsou všechny, které závisí na přítomnosti dalších lidí ve veřejném prostoru. Do společenských aktivit patří hrající si děti, konverzace a další veřejné aktivity. Nejrozšířenější formou jsou pasivní aktivity. Jedná se o prosté pozorování a poslouchání jiných lidí. Společenské aktivity tedy vznikají tam, kde jsou poskytnuty kvalitní podmínky pro nezbytné a volitelné aktivity [51].

Důležitou schopností živého města je schopnost posilovat sám sebe. To znamená, že lidé a jejich aktivity ve veřejném prostoru přitahují další lidi [53].

Důkazem toho, že je život ve veřejných prostorech klíčem k atraktivnosti města, nám dokazují například architektonické výkresy, na kterých je vždy skupina šťastných lidí [53].

7.3.2 BEZPEČNÉ MĚSTO

Aby město bylo živé a lákavé, musí se v něm lidé cítit bezpečně. Veřejné prostory by měly v lidech vyvolávat bezpečnost skutečnou a také pocitovou. Skutečná bezpečnost vychází ze zkušeností lidí, kteří se v daném veřejném prostoru pohybují, zatímco pocitová bezpečnost může působit jako lákadlo pro nové účastníky dějů ve veřejných prostorech. Z hlediska bezpečnosti se nejčastěji diskutuje o dopravní bezpečnosti a prevenci kriminality [53].

Dopravní bezpečnost by měli mít všichni účastníci provozu. Z důvodu prudkého růstu počtu automobilů je tento úkol čím dál víc složitější. Reakcí na takový stav byla do nedávné minulosti strategie poskytnout více prostoru a lepší podmínky automobilům. V důsledku toho se zhoršily podmínky pro cyklisty a chodce. Z chůze se často stávala překážková dráha z důvodu úzkých chodníků kvůli parkování, dlouhého čekání na semaforech a vedení trasy chodců v podchodech a nadchodech. Podmínky pro jízdní kola jsou v mnoha místech ještě horší [53].

V současné době se na problém nahlíží z opačného konce. To znamená, že se vytváří lepší podmínky pro chodce a cyklisty. Cílem je podpořit chůzi a jízdu na kole ve městě. Na obrázku 7.1 je vidět jedna z několika možností umístění bezpečného cyklistického pruhu. Takovýto způsob je specifický v tom, že pruh je chráněn zaparkovanými vozidly [53].

Obrázek 7.1 Cyklistický pruh chráněn zaparkovanými vozidly [53]

Prevence kriminality je chápána jako důkladná promyšlená řešení jednotlivých detailů, která posilují skutečnou a pocitovou bezpečnost. Jedná se o zásadní podmínku pro užívání veřejného prostoru města. Bezpečné město navazuje na teorii o živém městě, protože lidé se cítí bezpečněji tam, kde jsou další lidé [53].

Pocitovou bezpečnost ve veřejném prostoru snižují prvky, které chrání soukromý majetek a život. Jedná se například o zamřížovaná okna a ploty s ostnatým drátem. Dále ji můžou snižovat také bezpečnostní prvky přímo ve veřejném prostoru, jako jsou časté bezpečnostní hlídky nebo monitorovací zařízení [53].

Do urbanistických řešení, která posilují bezpečnost, patří zejména důkladná práce s průčelími budov. Nejbezpečněji se cítíme v místech, na které mohou po celý den dohlížet lidé. To zajistíme promícháním funkcí bydlení, obchodu, služeb a kanceláří [53].

Je nutné podotknout, že urbanistická řešení nepomáhají tam, kde je nízká bezpečnost hluboce zakořeněná v sociálních podmínkách [53].

7.3.3 UDRŽITELNÉ MĚSTO

Snaha o plánování udržitelných měst po celém světě roste. Hlavními úkoly pro veřejné prostory jsou sociální a dopravní udržitelnost [53].

Dopravní udržitelnost je pro města získávána vytvářením lepších podmínek pro chodce a cyklisty. Hlavním důvodem je šetření veřejného prostoru a zároveň zmenšování ekologické stopy. Důležitou částí je také systém veřejné dopravy. Například dánský architekt Jan Gehl ve svých knihách tvrdí, že kvalitní systém veřejné dopravy a kvalitní veřejný prostor jsou dvě strany jedné mince [53].

Sociální udržitelnost je velký a náročný koncept. Jeho podstatou je snaha poskytnout různým skupinám společnosti rovný přístup do veřejného prostoru. Lidé bez aut musí mít přístup k tomu, co město nabízí. Obecným předpokladem je snadno dostupný a přívětivý veřejný prostor, který slouží pro setkávání [53].

7.4 PROSTOR A HMOTA VEŘEJNÝCH PROSTORŮ

Energii veřejného prostoru vytváří děje, prostor a hmota. Jan Gehl často hovoří o plánovacím procesu život-prostor-budovy přesně v tomto pořadí. Tato metoda zahrnuje přípravné práce, které charakterizují předpokládaný život v zástavbě, následně se vymezují veřejné prostory a teprve po nich přichází na řadu umístění jednotlivých budov [53].

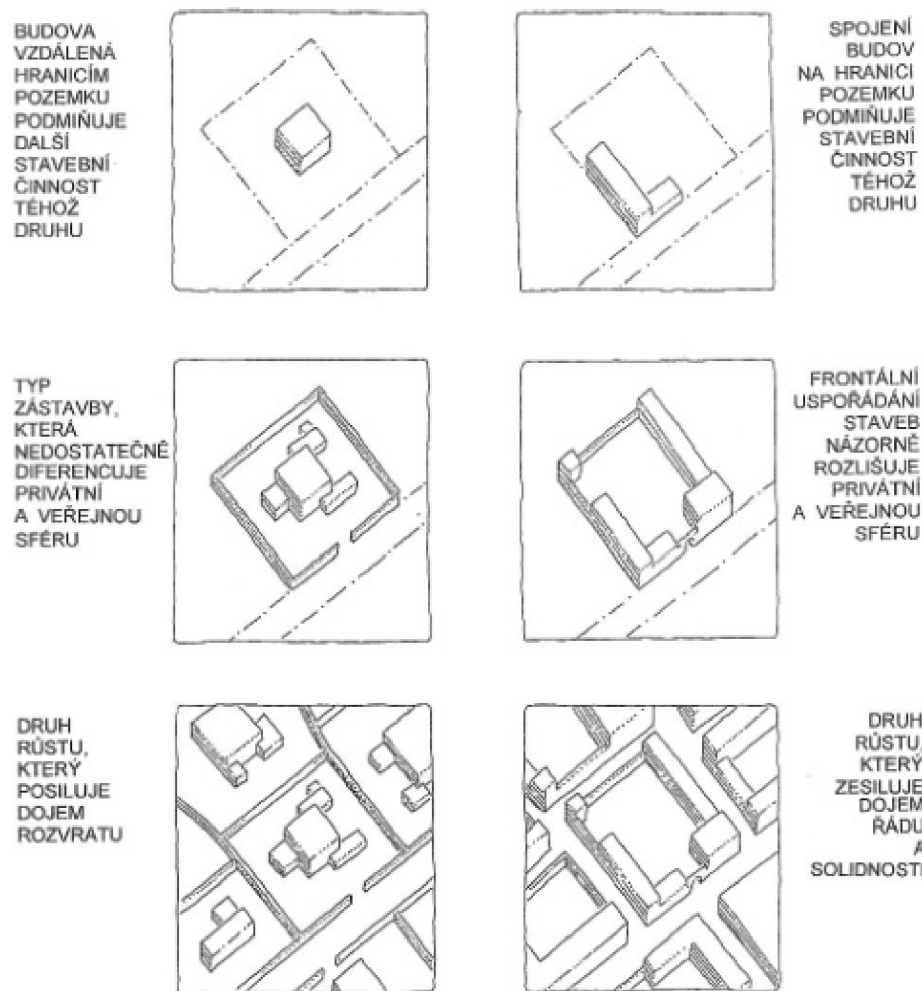
V této části je výhradně zaměřeno na prostorové a hmotné faktory, které ovlivňují děje ve veřejných prostorech.

7.4.1 PROSTOROVÁ STRUKTURA

Až do konce 19. století naplňovala městská výstavba tradiční formu. Jednotlivé domy tvořily kompaktní zástavbu, která zcela jasně vymezovala veřejné prostory. S příchodem funkcionalismu na počátku 20. století se prosadila odlišná forma, která spočívala v umísťování jednotlivých domů volně do prostoru. Veřejné prostory v tomto případě nejsou jasně vymezeny, a proto došlo k rozpadu tradičního

čitelného uspořádání, které bylo pro člověka srozumitelné a přiměřené [51]. Nepříznivý stav výstižně komentoval v jedné ze svých knih Jan Gehl: *Nedostatek pochopení a respektu k lidskému měřítku ovlivňuje většinu nových měst a zastavěných území. Budovy a městské prostory vyrostly do neuvěřitelných velikostí, ale lidé, kteří je mají využívat, jsou stále stejně malí* [55].

V těchto zcela odlišných prostorových uspořádání je velmi patrný rozdíl ve vztahu ke kvalitě veřejného prostoru. Kompaktní město má krátké vzdálenosti a jasně vymezený veřejný prostor. Solitérní domy nevymezují veřejný prostor a představují velké vzdálenosti, které neodpovídají lidskému měřítku [51].

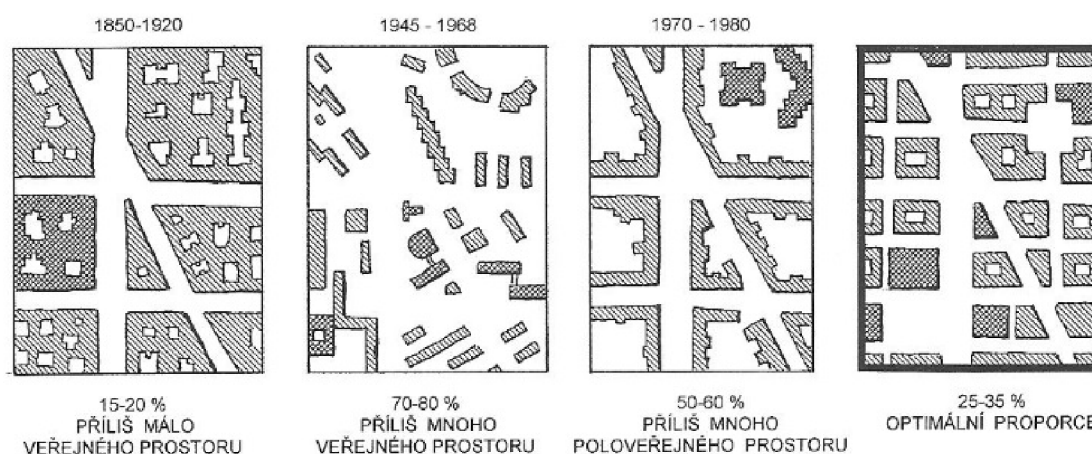

Obrázek 7.2 Rozdíl mezi předměstím a městem [56]

Pokud je hlavním kritériem pro utváření sídel kvalitní veřejný prostor a příznivé lidské měřítko, tak nejvhodnějším způsobem je návrat k tradiční blokové struktuře

s ulicemi, náměstími a parky. Kromě jasného vymezení veřejného prostoru je výhodou blokové zástavby její kompaktnost, která umožňuje vytvořit přiměřenou hustotu obyvatel podporující rozvoj maloobchodních sítí, veřejné dopravy a další infrastruktury. Blokovaná zástavba vytváří příjemné uliční struktury a komfortní vnitrobloky s možným rekreačním využitím [51].

Na následujícím obrázku definuje Léon Krier vývoj relativní hustoty veřejných prostorů a zároveň stanovuje optimální proporce [56].

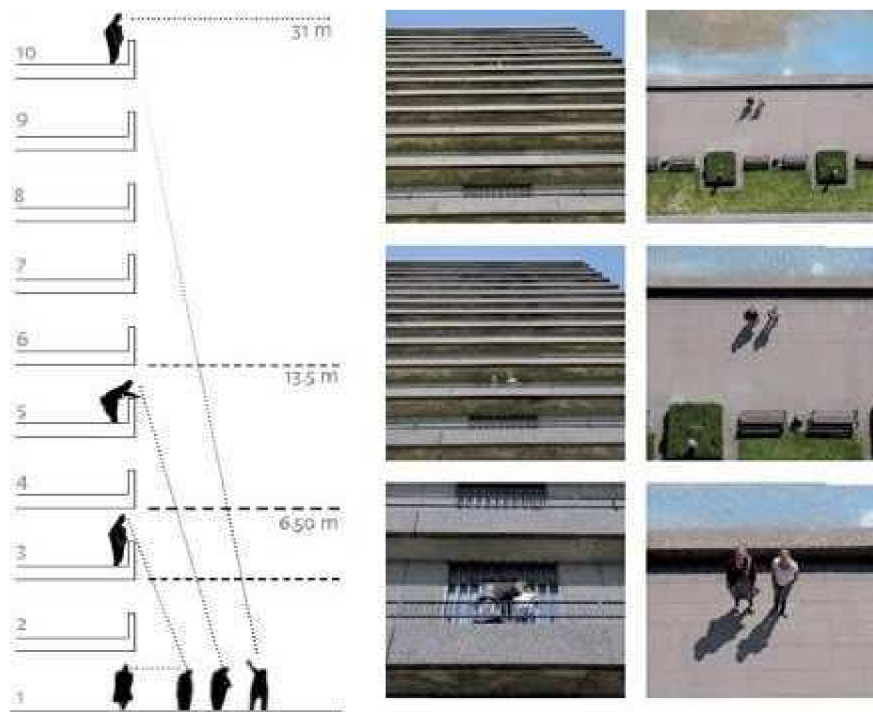
Obrázek 7.3 Relativní hustoty veřejných prostorů [56]

Potřebu veřejných prostorů v městské struktuře potvrzuje také legislativa. Ve vyhlášce 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území jsou stanoveny podmínky pro vymezení veřejných prostorů. *Pro každé dva hektary zastavitelné plochy bydlení, rekreace, občanského vybavení anebo smíšené obytné se vymezuje s touto zastavitelnou plochou související plocha veřejného prostranství o výměře nejméně 1000 m². Do této výměry se nezapočítávají pozemní komunikace* [57].

7.4.2 VÝŠKA ZÁSTAVBY

Výška zástavby vychází především z kontaktů mezi budovou a městem. Jde o to, kolik lidí z budov zaznamenají, pokud se procházejí po ulici kolem nich. Pro člověka je přirozené dívat se horizontálně a je pro něj mnohem snadnější dívat se dolů než nahoru. To vyplývá i ze zkušeností s vysokými budovami ve městě. Horní patra vysokých budov můžeme pozorovat jen v dostatečném odstupu, ne zblízka [53].

Smysluplný kontakt mezi budovou a ulicí je možný do pátého podlaží. Nad pátým podlažím se postupně kontakt s městem rychle ztrácí. Obyvatelé vyšších podlaží se vytrácejí z dějů ve veřejném prostoru, a proto u nich také klesá ochota jít ven [53].

Obrázek 7.4 Kontakt mezi vysokou budovou a ulicí [53]

Při potřebě vyšších budov jsou vhodná ustoupená podlaží při zachování dobré kvality v úrovni očí. Jedná se o budovy, které jsou stavěny ve dvou úrovních. První úroveň tvoří nižší podlaží, která lemují hranice veřejných prostorů. Další úrovně jsou ustoupená podlaží. Jedná se o velice zajímavou kombinaci malého a velkého měřítka [53].

7.4.3 HRANIČNÍ LINIE

Hraniční linie jsou vytvářeny průčelími jednotlivých budov, které vymezují veřejný prostor. Mají rozhodující vliv na život ve veřejném prostoru. Zcela zásadní roli má přízemí budov – parter. Jedná se o zónu, která je v úrovni člověka, jsou v ní situovány vstupy a nabízí vzájemné působení mezi interiérem a exteriérem [53].

Hraniční linie nabízí jednu z nejlepších příležitostí k posezení a zastavení, protože je u nich příjemné místní klima. Lidé při posezení mají krytá záda a dokonalý výhled na to, co se děje ve veřejném prostoru [53].

U hraničních linií je důležité zajistit vertikálně členěná průčelí. Takové členění zajistí to, že se pěší trasy zdají být kratší a zajímavější. Naproti tomu horizontálně členěná průčelí vyvolávají dojem unavenějších a delších vzdáleností [53].

Obrázek 7.5 Horizontálně a vertikálně členěná průčelí [Foto autor]

Živá města potřebují aktivní parter, který záleží na jeho prostupnosti, průhlednosti, funkci, struktuře a detailech. Prostupnost ovlivňuje vertikální členění průčelí, kterým vznikají úzké jednotky. Hraniční linie je pak zajímavější a nabízí více vstupů. Průhlednost je ceněná pro vizuální kontakt mezi interiérem a exteriérem. Funkce parteru by měly být v závislosti na členění pestré tak, aby umožnily mnoho vstupů a přechodů mezi veřejnou a soukromou sférou a zajistily mnoho typů zážitků. Struktura a detaily budov, zejména parteru, jsou pro kráčející chodce velmi důležité. Při rychlosti lidské chůze jsme totiž schopni velmi dobře vnímat jednotlivé prvky [53].

V obytných oblastech, kde i parter tvoří funkci pro bydlení, se ukazuje jako vhodná hraniční linie umístění polosoukromých zón v podobě předzahrádek. Z mnohých studií pak vyplývá, že aktivity v předzahrádkách převažují nad aktivitami v uličním prostoru, a proto se předzahrádky jeví jako velmi zajímavý způsob oživení ulic. Důkazem je na následujícím obrázku plánovaná výstavba řadových domů ve Žďáře nad Sázavou [53].

Obrázek 7.6 Vizualizace plánovaných řadových domů ve Žďáře nad Sázavou [58]

7.4.4 MOBILIÁŘ

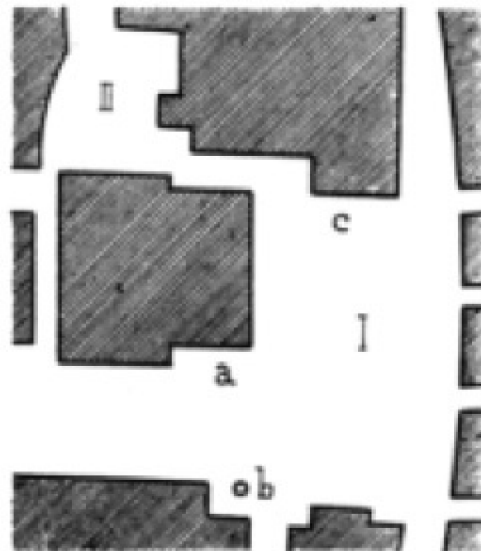
Mobiliářem veřejných prostorů mohou být prvky, jako jsou lavičky, autobusové zastávky, trafiky nebo kiosky s občerstvením. Je zapotřebí zajistit jejich seskupení, které vytvoří lepší podmínky pro jejich využívání. Při navrhování by tedy nemělo jít o pouhé zaplnění celého prostoru, ale spíše o vytvoření ohnisek aktivit a míst k setkávání [51].

Pro sezení je nejatraktivnější umístění preferující hraniční linii s krytými zády, kde je také dobrý výhled na veřejný prostor. Možnosti sezení rozdělujeme na primární a sekundární místa. Mezi primární patří skutečný městský nábytek s opěradly, která přispívají k pohodlí. Kromě primárních míst k sezení máme také sekundární, mezi které patří například schody, kameny, sloupky a samotná městská dlažba [53].

7.4.5 UMĚLECKÉ DÍLO

Umělecká díla byla vždy součástí veřejných městských prostorů. Tradičním uměleckým dílem ve veřejném prostoru jsou sochy, které v minulosti nejčastěji zpodobňovali významnou nebo posvátnou osobnost. Rolí soch bylo připomínat a oslavovat historické osoby a symboly, ale i esteticky dotvářet místo a podílet se na jeho kompozici. Dalšími tradičními prvky byly například kašny a pomníky [59].

Vztahy mezi budovami, uměleckým dílem a náměstím se zabýval Camillo Sitte, který vycházel ze způsobu umísťování uměleckých děl pramenícího z antických zásad. Základní princip nazval uvolnění středu, který preferuje umístění uměleckých děl mimo střed náměstí a mimo dopravní trasy. Pozice uměleckých děl se na mnoha náměstích liší, protože záleží na vyústění ulic, průběhu dopravy a na historickém vývoji náměstí [60].

I-tržiště, a-radnice, b-kašna, c-hostinec

Obrázek 7.7 Příklad umístění kašny na náměstí [60]

V současné době je možný mnohem širší rejstřík forem uměleckých děl. Jejich hlavním cílem je obohatit veřejný prostor, vytvářet podněty k zážitkům a snaha vstoupit do dějů ve veřejném prostoru. Na rozdíl od tradičních soch, které jsou určeny k uctivému pozorování z určité vzdálenosti. Umělecká díla mohou být v dnešní době důležitým krokem k navrácení lidí zpět do veřejných prostorů z uzavřených galerií. Charakter uměleckého díla může mít i funkci městského mobiliáře [59].

Dnešních uměleckých děl je celá řada. Příkladem mohou být různá abstraktní díla a zrcadlová bludiště [59].

7.4.6 MĚSTSKÁ ZELEŇ

Zeleň má v našem životním prostředí nezastupitelnou roli, která nesmí být podceňována ani ve městě. Městská zeleň spoluvytváří obraz území, ovlivňuje mikroklimatický režim, rekreační hodnotu, obyvatelnost, hygienické podmínky a biologickou a estetickou úroveň [51].

Veřejné prostory mají jedinečný význam, protože jsou často jediné plochy v centrech měst, kde se může objevit zeleň a zásadně ovlivnit mikroklima. Další funkcí zeleně je pohlcování emisí a nečistot, které se v městském prostředí vyskytují. Zeleň také zajišťuje přírodní stínění prostoru [51].

7.5 SOUČASNÉ PROBLÉMY VEŘEJNÝCH PROSTORŮ

7.5.1 SUBURBANIZACE

Proces suburbanizace spočívá v rozrůstání měst do okolní krajiny. Do takových oblastí se lidé stěhují z důvodu vyšší kvality života a životního prostředí. Suburbanizace je kritizována, protože vede k rozpadu měst a ke vzniku sídelní kaše. Jedná se především o sídliště z rodinných domů, která postrádají veřejné prostory městského typu, ale i předpoklady pro jejich vznik. Negativními faktory jsou nízká hustota zástavby, monofunkčnost, která během dne odvádí většinu obyvatel mimo sídlo, chybějící městské funkce a odkázanost na individuální automobilovou dopravu [59].

7.5.2 PSEUDOVEŘEJNÉ PROSTORY

Obchod byl vždy důležitou funkcí, která přiváděla lidi do veřejných prostorů. V dnešní době ale postupně nahrazuje veřejný prostor v podobě krytých obchodních center, která vykazují znaky veřejných prostorů. Tyto prostory hrají v životě měst stále větší roli a lidé v nich tráví stále více času. Převažují v nich marketingové strategie, a proto jsou nazývány pseudoveřejnými [59].

Přijatelnou verzí jsou obchodní centra, která navazují na veřejné prostory ulic a náměstí svým atraktivním průčelím a parterem. Naproti tomu jsou obchodní centra v podobě introvertních objektů, která zcela ignorují své okolí. Taková podoba obchodních center odebírá život z veřejných prostorů [59].

7.5.3 NADMĚRNÁ KONTROLA VEŘEJNÉHO PROSTORU

Obavy z terorismu a kriminality vedou v mnoha veřejných prostorech k aplikování různých opatření, která narušují charakter veřejného prostoru. Příkladem mohou být zátarasy, které jsou následkem obav z terorismu. Důležité je však připomenout, že bezpečnost je základním předpokladem pro návštěvu veřejného prostoru [59].

7.5.4 NECITLIVÉ STAVEBNÍ ZÁSAHY

Problém necitlivých stavebních zásahů vychází z toho, že jednotlivá stavba není chápána jako součást veřejného prostoru, ale jako individuální objekt, který se v lepším případě přizpůsobuje svému okolí. V horším případě se objekt od okolí distancuje. V rámci stávající zástavby pak může být veřejný prostor ovlivněn změnou výškové hladiny, průčelí a parteru. Proto je zapotřebí, aby se veřejný prostor stal součástí konceptu [59].

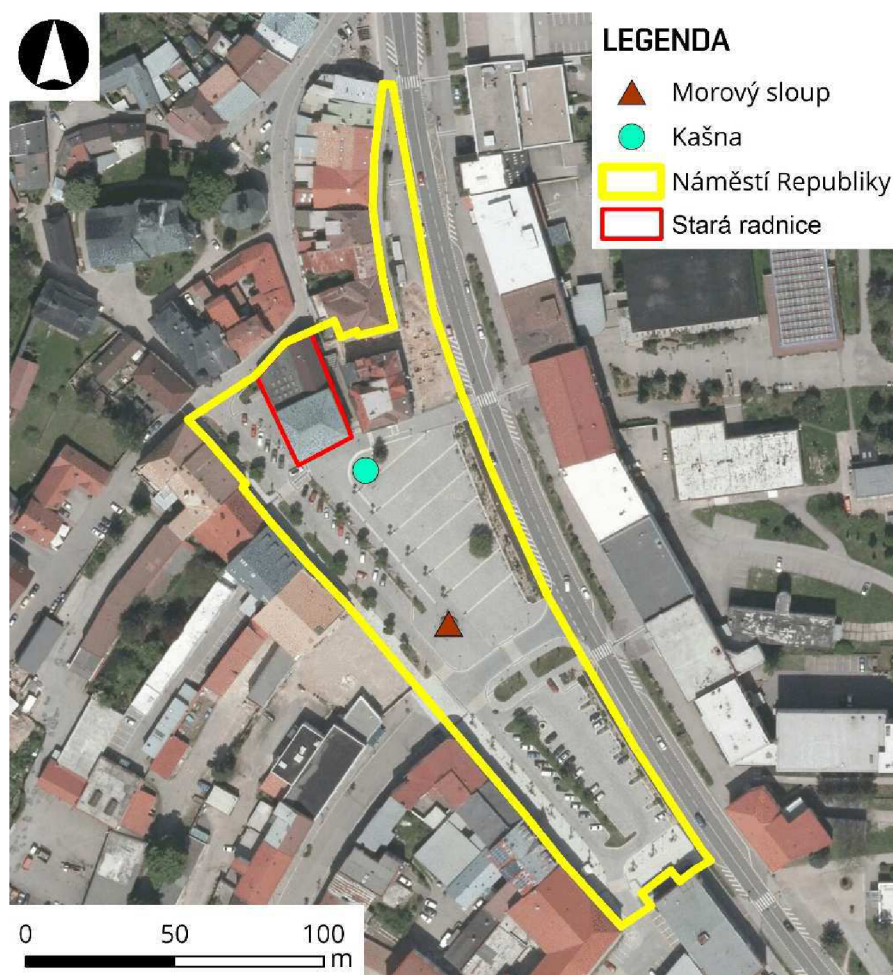
U tohoto tématu je důležité zmínit se také o lidské schopnosti na něco si zvyknout. Ve světě existuje mnoho příkladů staveb, které byly v dobách svých začátků kritizovány, ale nakonec se z nich staly dominanty veřejných prostorů, o které je velký zájem.

8 ANALÝZA VEŘEJNÉHO PROSTORU

Pro analýzu stávajícího veřejného prostoru je vybráno náměstí Republiky ve Žďáře nad Sázavou, které je určujícím veřejným prostorem města. Analýzy jsou zpracovány autorem na grafických podkladech z geoportálu ČÚZK.

Prostor náměstí je v dnešní době vnímán tak, jak lze vidět na obrázku níže. To je dáno zejména procházející komunikací, která svým charakterem skutečně vytváří hranici a společně se zástavbou definuje plochu náměstí. Dalším důvodem je samotná péče o veřejný prostor, protože vyznačená část byla předmětem rekonstrukce povrchů, a tím se od východní strany vizuálně vymezila.

Nedostatkem náměstí je jeho malá uzavřenost v severní a jižní části. V severní části je způsobena ustoupením objektů.

Obrázek 8.1 Vymezení náměstí Republiky [Zpracováno autorem]

Významnou budovou na náměstí Republiky je Stará radnice, která se nachází v jeho severozápadní části. Radnice byla postavena zřejmě na přelomu 16. a 17. století. V druhé polovině 18. století byla upravena a vzhled, který úpravou dostala, si zachovala v podstatě dodnes. Dnes budova slouží k reprezentativním účelům a přízemí jako galerie [8].

Obrázek 8.2 Stará radnice [Foto autor]

V roce 2014 byla před budovou radnice instalována nová kašna, která svými rytinami symbolizuje prameny řek z Vysočiny [8].

Posledním vyznačeným objektem na obrázku 8.1 je barokní morový sloup od sochaře Jakuba Steinhubla z roku 1706 [8].

Obrázek 8.3 Kašna a morový sloup [Foto autor]

Na dalším obrázku jsou zachyceny pohledy na prostor náměstí. Vlevo se nachází pohled ze západní strany a vpravo ze strany východní.

Obrázek 8.4 Pohledy na náměstí [Foto autor]

8.1 HISTORICKÝ VÝVOJ

Historický vývoj je patrný z následujícího obrázku. Na levé straně je podoba náměstí z 19. století. Lze vidět, že ustoupení objektů v severní části vychází z historického uspořádání. Plocha náměstí zde byla původně zastavěna několika domy.

Postupně se město začalo rozvíjet jihozápadním směrem. Náměstí bylo proraženo ulicí, která vedla k nádraží, a z důvodu této cesty byl odstraněn jeden objekt uprostřed náměstí. To vše znázorňuje obrázek z poloviny 20. století na pravé straně.

Obrázek 8.5 Náměstí – 19. a 20. století [9]

V 70. letech došlo k přestavbě historického jádra. Tento krok naprosto změnil podobu městského centra. Východní strana náměstí byla celá přestavěna. Na západní straně je většina domů původních [7].

Obrázek 8.6 Přestavěná východní strana náměstí [61]

Obrázek 8.7 Zachovalá západní strana náměstí [Foto autor]

Na obrázku 8.8 je stabilní katastr z roku 1835, z kterého jasněji vyplývá tehdejší prostorové uspořádání náměstí. V 19. století bylo modře vyznačenými objekty vymezeno v západní části menší náměstí, než jak ho známe dnes. Oba objekty byly postupně odstraněny. Objektem výše je bývalý pivovar, který byl zbořen koncem 19. století. V 70. letech byly odstraněny společně s východní stranou náměstí také budovy níže, které se souhrnně nazývaly Špalíček. Ve stabilním katastru je také vidět původní parcelace východní strany. Červeně vyznačený objekt je Stará radnice, která si svůj vzhled z této doby nese dodnes. Na obrázku si lze také všimnout umístění Morového sloupu v tehdejší kontextu. Ten stál v těsném kontaktu s budovou, která mu vytvářela pozadí a společně s menším náměstím způsobila to, že Morový sloup působil dominantněji [62].

Obrázek 8.8 Stabilní katastr z roku 1835 [62]

Poslední úpravou náměstí je rekonstrukce povrchů, která byla realizována v roce 2015. Pro porovnání slouží obrázek 8.9, na kterém jsou dva snímky ortofotomap – archivní snímek z roku 2012 a nejnovější pořízená ortofotomapa.

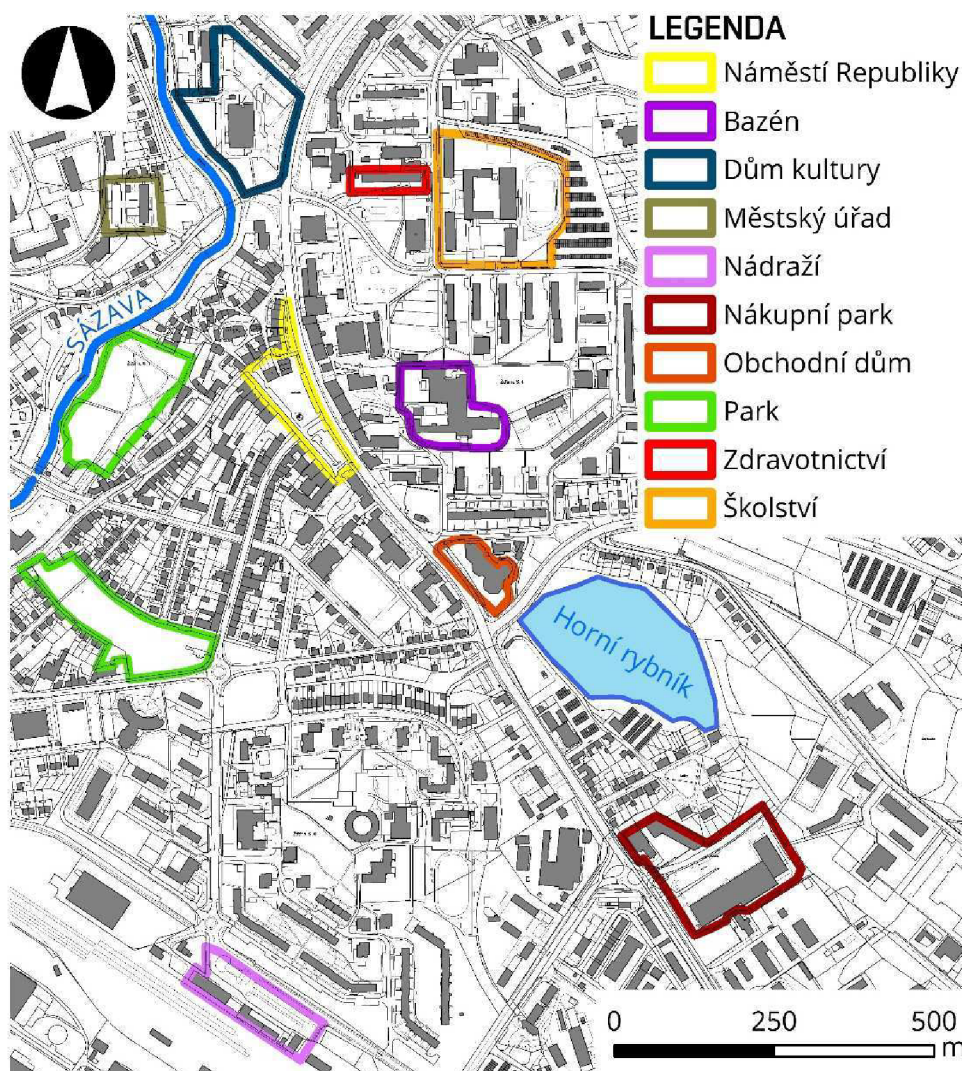
Obrázek 8.9 Rekonstrukce povrchů náměstí Republiky [11]

V rámci rekonstrukce byl upraven povrch náměstí, navržen nový mobiliář a nová koncepce zeleně. Na náměstí byla umístěna již zmiňovaná nová kašna přibližně v prostoru, kde se nacházela původní.

8.2 ŠIRŠÍ VZTAHY

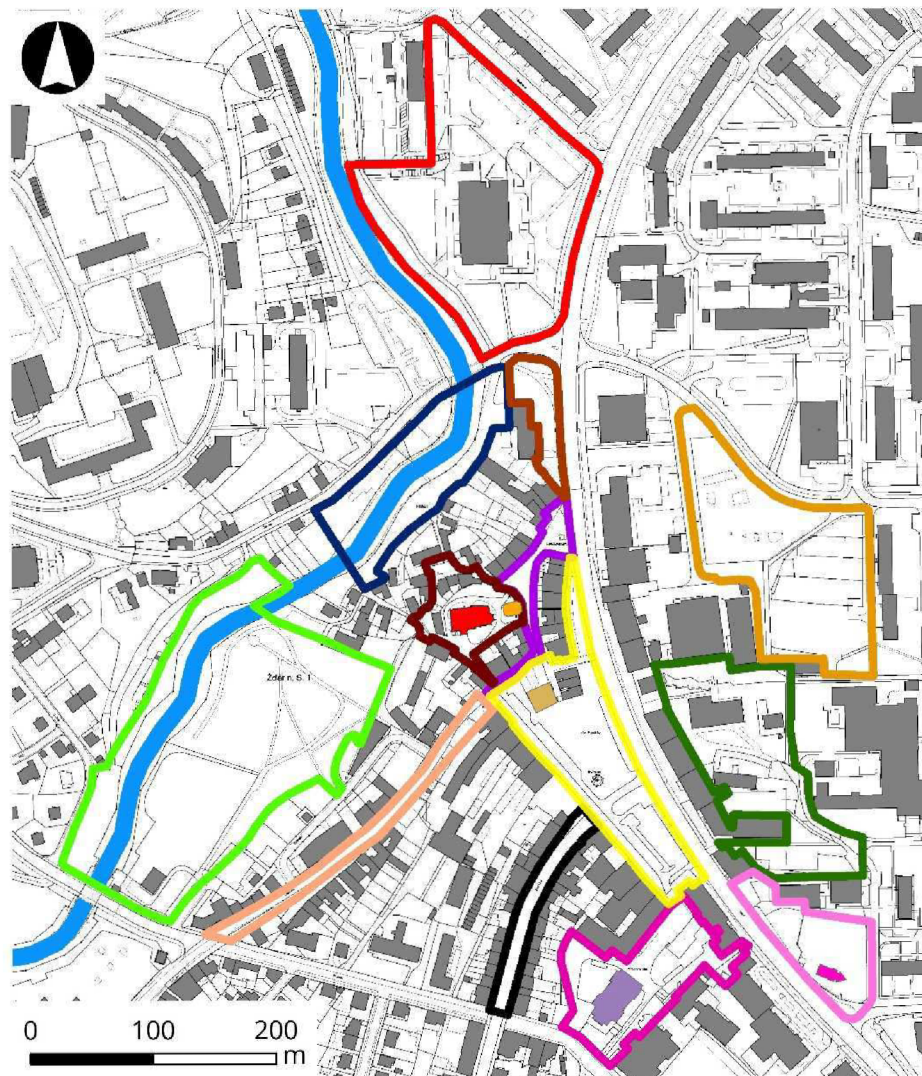
Na obrázku 8.10 jsou vyznačena významná místa, která jsou v širším vztahu s náměstím Republiky. Všechna místa jsou v pěší dostupnosti, přičemž nejvzdálenější nádraží je od náměstí vzdálené 10 minut chůze.

Převážně jsou vyznačena místa, jejichž působení má na život v prostoru náměstí značný vliv, protože vytvářejí celou řadu nezbytných aktivit. Nejvýznamnější trasou tohoto druhu je cesta od nádraží k náměstí, která představuje pro Žďár významný úsek pěší dopravy s potenciálem městské třídy. V roce 2017 se stala předmětem architektonické soutěže [63].

Obrázek 8.10 Širší vztahy [Zpracováno autorem]

8.3 NAVAZUJÍCÍ VEŘEJNÉ PROSTORY

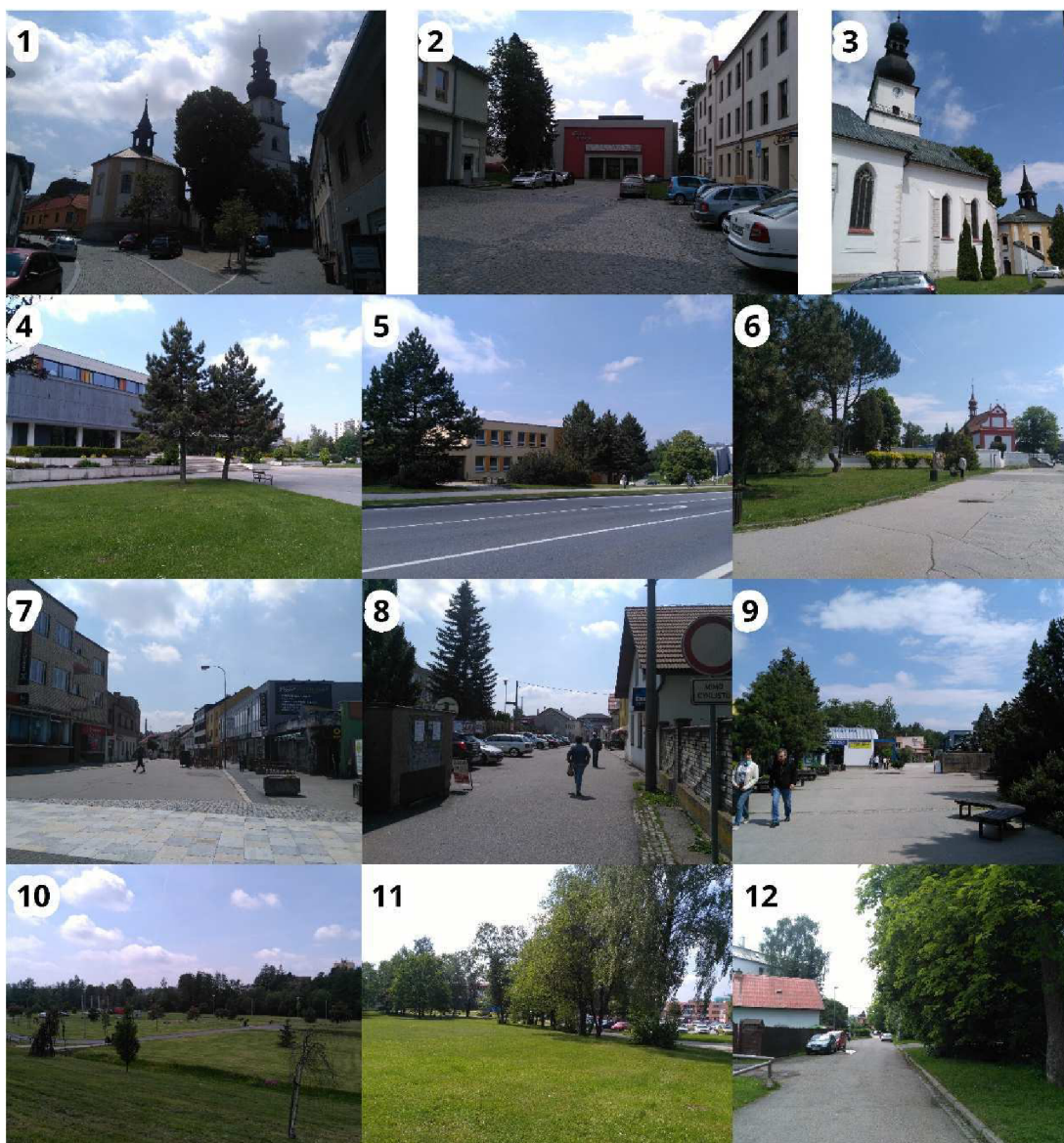

LEGENDA

	Doležalovo náměstí		Veselská
	Havlíčkovo náměstí		Náměstí Republiky
	Nábřežní		Farní kostel sv. Prokopa
	Nádražní		Kaple Nejsvětější Trojice
	Park Farská humna		Kaple sv. Barbory
	Parkoviště a zeleň		Městské divadlo
	Prostor před knihovnou		Stará radnice
	Prostor u Domu kultury		Řeka Sázava
	Prostor za uliční frontou obchodních domů		
	Předprostor hřbitova		
	Tvrz		

Obrázek 8.11 Navazující veřejné prostory [Zpracováno autorem]

Na předchozím obrázku jsou vyznačeny navazující veřejné prostory na náměstí Republiky. Velmi cenná jsou dvě navazující menší náměstí – Doležalovo a Havlíčkovo, která společně s náměstím Republiky vytváří vzácnou skupinu náměstí. Menší náměstí vytváří lepší podmínky pro umístění významných staveb, které na menší ploše působí výrazněji. Příkladem je Havlíčkovo náměstí, které se napojuje na nejstarší část města (Tvrz) s dominantami kostela sv. Prokopa a kaple sv. Barbory.

Obrázek 8.12 Navazující veřejné prostory [Foto autor]

1 - Havlíčkovo náměstí; 2 - Doležalovo náměstí; 3 - Tvrz; 4 - Prostor u Domu kultury; 5 - Prostor před knihovnou; 6 - Prostor u hřbitova; 7 - Nádražní; 8 - Veselská; 9 - Prostor za uliční frontou; 10 - Park; 11 - Parkoviště a zeleň; 12 - Nábřeží

8.4 PROSTOROVÁ STRUKTURA

Na obrázku 8.13 je vidět struktura zástavby v okolí náměstí Republiky závislá na historickém vývoji města. Žďár se od svého centra nejprve rozvíjel jihozápadním směrem z důvodu návaznosti na nádraží. V této oblasti se nachází tradiční výstavba podél ulic s jasněji vymezenými veřejnými prostory. Prostor za východní stranou náměstí se rozvíjel nepatrně. Po druhé světové válce nastal velký rozvoj města v období socialistického realismu, při kterém nebylo centrum dostatečně dotvořeno, protože v blízkém okolí začala převládat volná zástavba v podobě introvertních budov.

Na následujícím obrázku je výřez z okolí náměstí Republiky. Jedná se o čtverec se stranou o skutečné délce 500 metrů. Relativní hustota veřejných prostorů zde byla vyčíslena na 50 až 60%. To je dáno především volnou zástavbou východně od centra. V teoretické části byla optimální proporce stanovena na 25 až 35%.

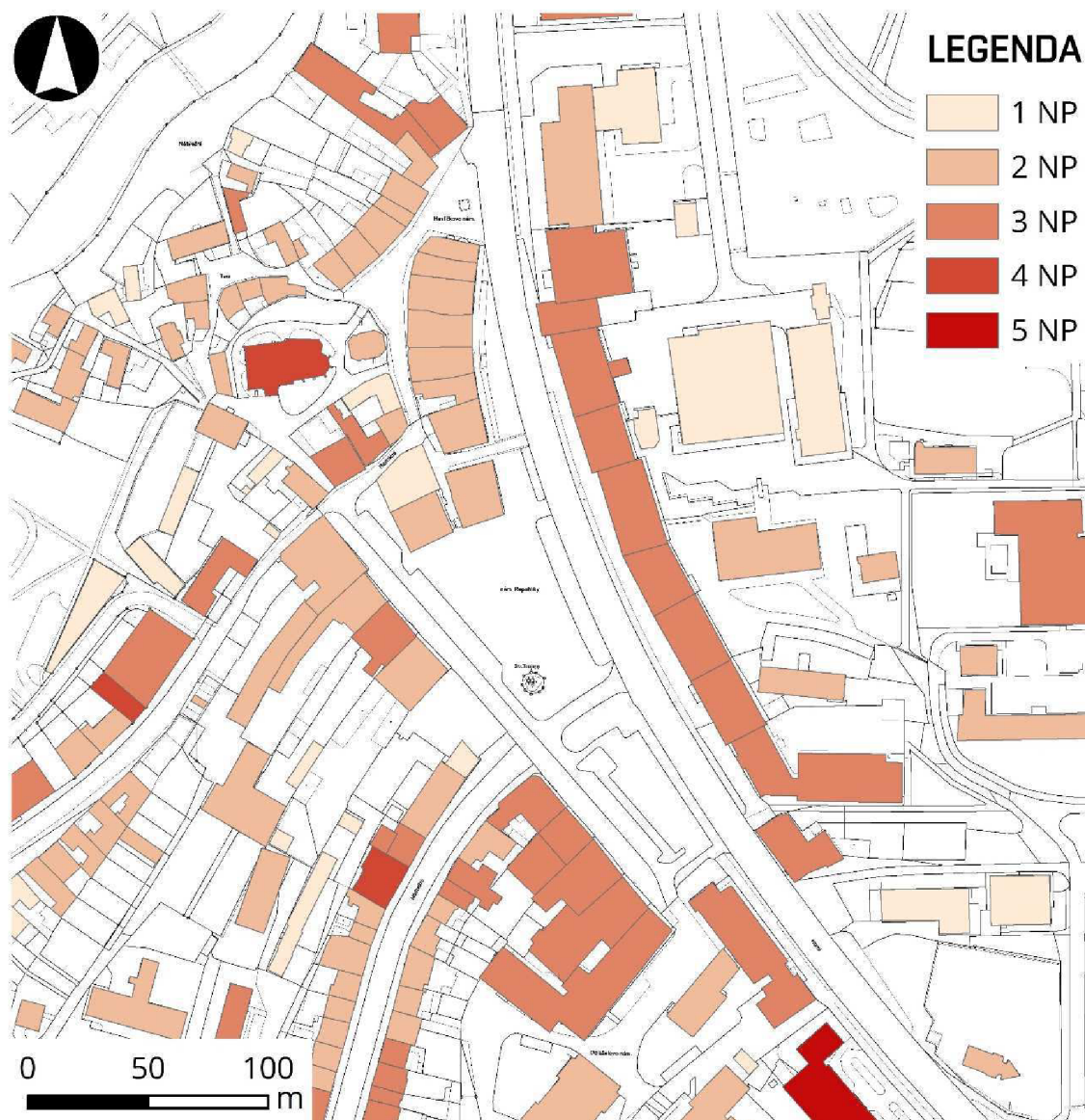

Obrázek 8.13 Relativní hustota veřejných prostorů v okolí náměstí

[Zpracováno autorem]

8.5 VÝŠKA ZÁSTAVBY

Kolem náměstí se udržuje výšková hladina v rozmezí 2 až 3 podlaží, která jsou v následujícím obrázku nejvíce zastoupena. Jedná se o ideální proporcí vzhledem k lidskému měřítku.

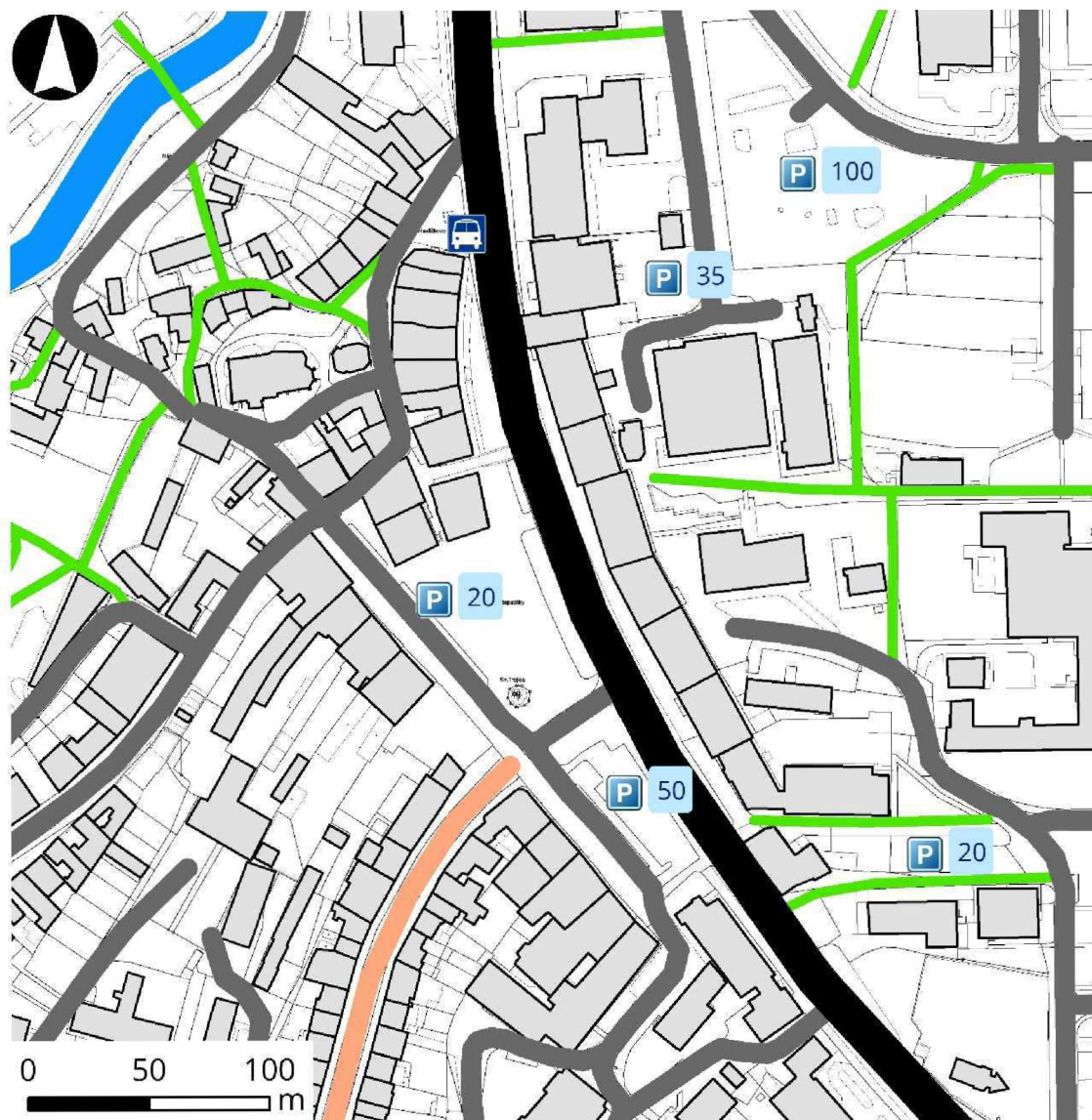
Obrázek 8.14 Výška zástavby [Zpracováno autorem]

Nad touto výškovou hladinou při pohledu z náměstí vyčnívá pouze farní kostel sv. Prokopa. Takové pohledy je rozhodně zapotřebí chránit.

Obrázek 8.15 Kostel sv. Prokopa [Foto autor]

8.6 DOPRAVNÍ ANALÝZA

LEGENDA

	Budovy		Parkování
	Silnice I. třídy		Zastávka autobusu
	Místní komunikace		Vodní plochy
	Pěší zóna		
	Pěší doprava		

Obrázek 8.16 Dopravní analýza [Zpracováno autorem]

Na obrázku 8.16 je zobrazena dopravní analýza v okolí náměstí Republiky. Hlavním problémem je centrem města procházející frekventovaná silnice I/37, která

spojuje města Hradec Králové, Pardubice, Chrudim, Žďár nad Sázavou a Velkou Bíteš s návazností na dálnici D1 do Brna. Náměstí je negativně ovlivňováno tranzitní dopravou.

Obrázek 8.17 Tranzitní doprava na náměstí [Foto autor]

V místech, kde je frekventovaná také pěší doprava, jsou umístěny přechody, které jsou závislé na světelném signalizačním zařízení. Pro plynulost automobilové dopravy si chodci na přechodech počkají až 60 sekund. V klidnějších hodinách je tendence neřídit provoz pomocí světelně signalizačních zařízení.

Na silnici I/37 se napojuje místní komunikace, která umožňuje vjezd na náměstí. Místní komunikace obsahuje několik míst pro přecházení, která jsou uzpůsobená pro přecházení chodců. Doprava v klidu je řešena podélným parkováním při silnici I/37 a parkováním na náměstí, a to zejména v jižní části, kde se nachází parkoviště. Vzhledem k velké délce náměstí je vhodné jej takto členit, a tím vytvořit menší prostor v severní části. Lidem je pak nabídnuto příjemné parkování v centru města.

Obrázek 8.18 Parkování na náměstí [Foto autor]

Na obrázku 8.19 je zpracována detailnější dopravní analýza v prostoru náměstí.

LEGENDA

Budovy	Přejchod u SSZ
Plánovaná výstavba	Přejchod
Silnice I. třídy	Místo pro přecházení
Místní komunikace	Autobusová zastávka
Parkování na náměstí	Pěší zóna
Podélné parkování	

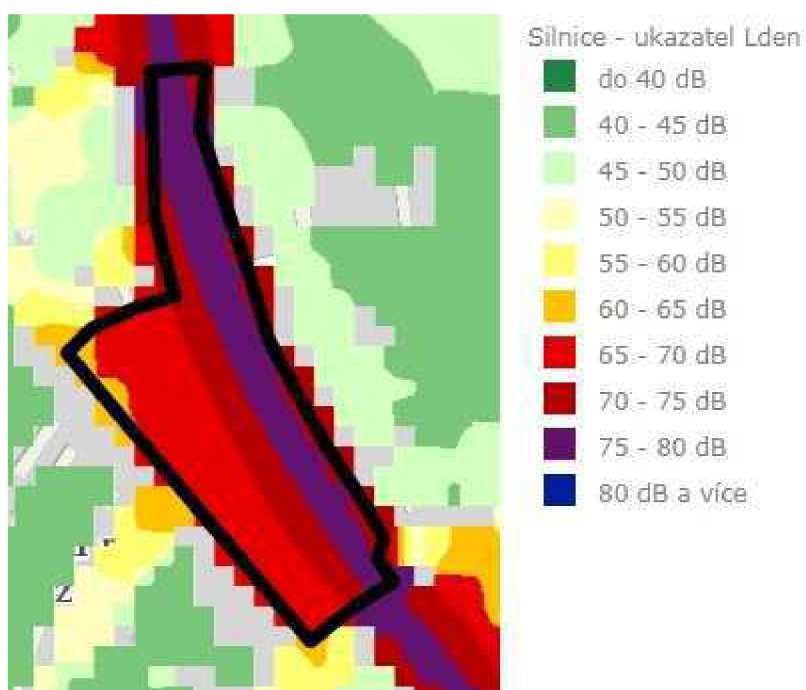
Obrázek 8.19 Doprava na náměstí [Zpracováno autorem]

V následující tabulce je vyčíslena intenzita dopravy z celostátního sčítání dopravy, které proběhlo v roce 2016. Na úseku je malý podíl cyklistické dopravy z důvodu vysoké frekvence vozidel, která snižuje bezpečnost, protože se zde nenachází žádné cyklistické pruhy. Malou intenzitu cyklistické dopravy na náměstí potvrzuje i chybějící mobiliář v podobě stojanů na kola.

Tabulka 8.1 Intenzita dopravy na náměstí [50]

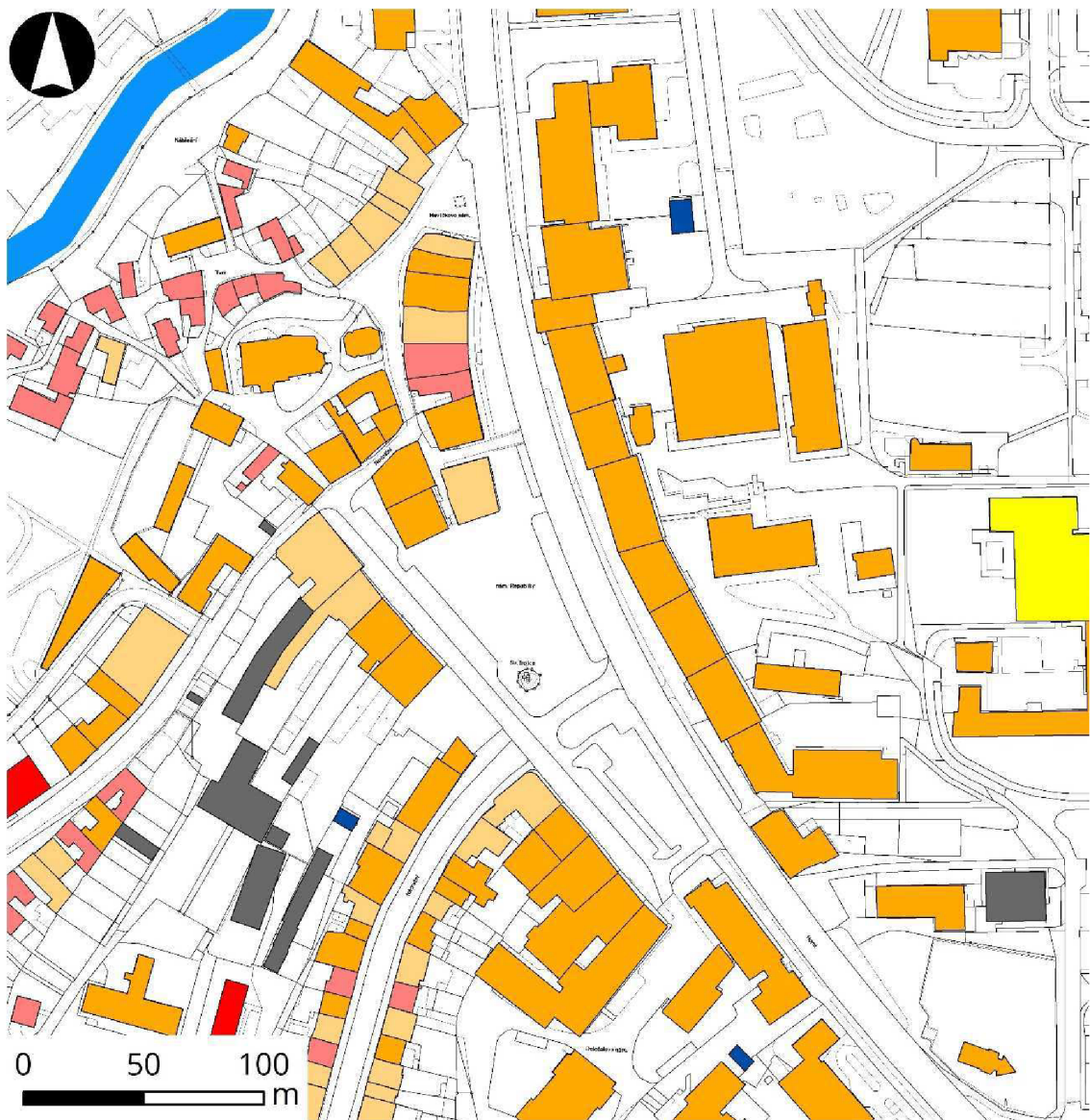
Intenzity dopravy		
Všechny dny	12 422	voz/den
Pracovní dny	13 634	voz/den
Volné dny	9 392	voz/den
Špičková hodinová intenzita dopravy	1 180	voz/h
Cyklistická doprava	334	cyklo/den

Jak ovlivňuje intenzita dopravy veřejný prostor, je možné vidět na obrázku níže. Jedná se o hlukovou mapu, na které je vyjádřeno zatížení denním hlukem od komunikace. Blízké okolí je zatíženo hlukem od 70 do 80 dB. Směrem k západní části náměstí zatížení klesá k 65 dB. Pro porovnání se uvádí úroveň 60 dB jako horní limit, kdy spolu lidé mohou normálně hovořit [53].

Obrázek 8.20 Hluková mapa [64]

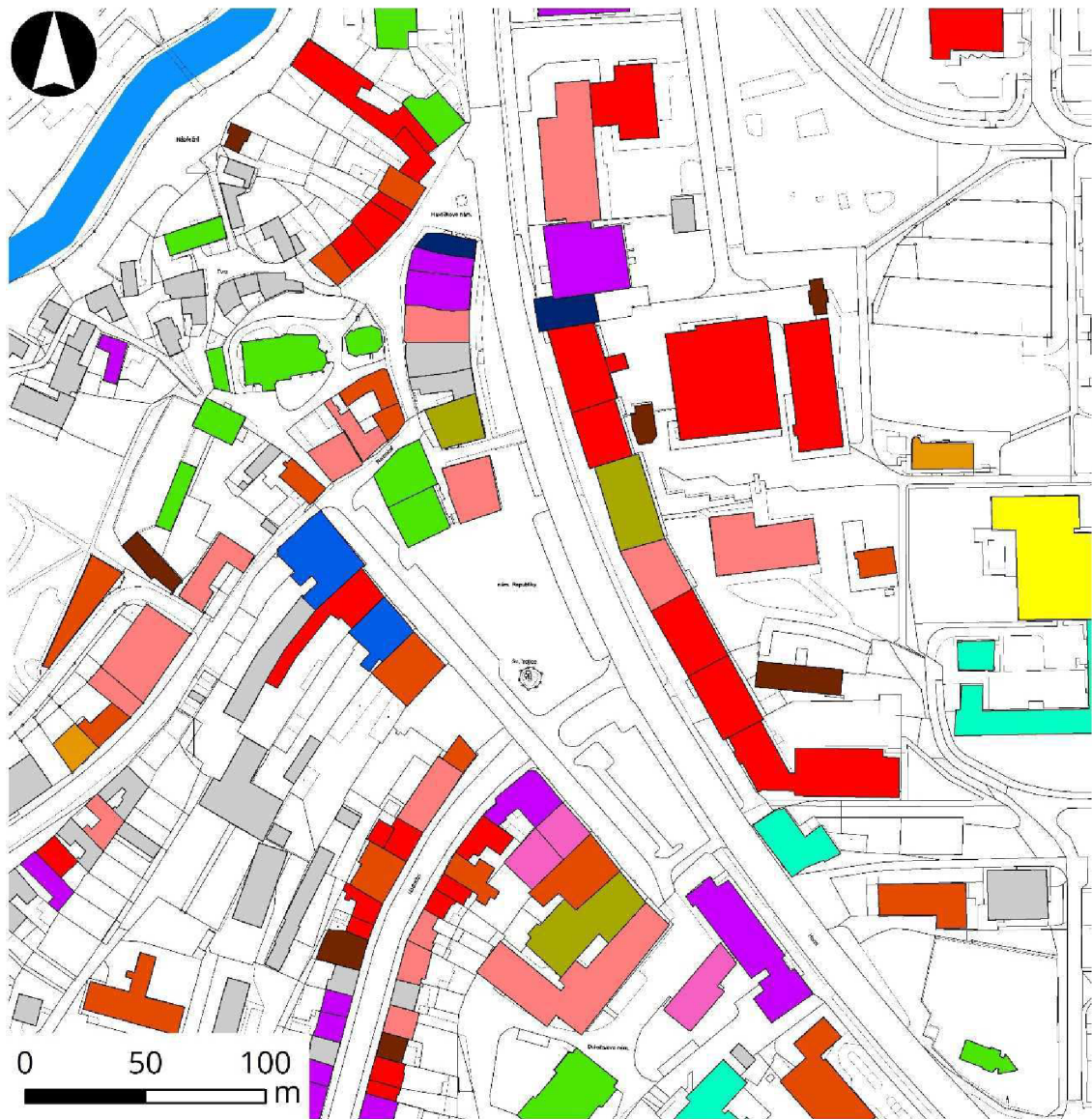
8.7 FUNKČNÍ ANALÝZA A ANALÝZA OBČANSKÉ VYBAVENOSTI

LEGENDA

- Bydlení - bytové
- Bydlení - rodinné
- Smíšená - bydlení a občanská vybavenost
- Občanská vybavenost
- Sport a rekreace
- Technické vybavení
- Výroba a skladování
- Vodní plochy

Obrázek 8.21 Funkční analýza [Zpracováno autorem]

LEGENDA

 Obchodní prodej	 Veřejná správa a ochrana
 Obchodní prodej a služby	 Vzdělávání a výchova
 Služby	 Zdravotnictví
 Stravování a ubytování	 Zdravotnictví a obchodní prodej
 Stravování a obchodní prodej	 Kultura
 Stravování a služby	 Jiné
 Sport a tělovýchova	 Vodní plochy

Obrázek 8.22 Občanská vybavenost [Zpracováno autorem]

Z funkční analýzy centra vyplývá, že nějaké formy bydlení nalezneme v západní části. Prostor náměstí je obestaven ze západní strany domy, které jsou povětšinou z historie zachovány a původně sloužily pro bydlení a občanskou vybavenost. Nicméně dnes už je většina budov využívána jako celek pro občanskou vybavenost. Tento fakt může naznačovat, že bydlení v centru není pro občany města atraktivní a narážet na proces suburbanizace. Naopak přestavěná východní strana ze 70. let byla již přímo vytvářena pro jediný účel, kterým je občanská vybavenost. Na této straně nalezneme řadu kvádrů obchodních domů.

Chybějící funkce bydlení v centru má pak také vliv na využívání a kontrolu veřejného prostoru v době, kdy nejsou objekty občanské vybavenosti otevřené. Dalším negativním vlivem může být postrádání lidských komunit v centru města.

Analýza občanské vybavenosti ukazuje zastoupení jednotlivých složek občanské vybavenosti. Pro život ve městě je zapotřebí jejich pestrost, která má pozitivní vliv na působení hraničních linií.

8.8 ANALÝZA HRANIČNÍCH LINIÍ

Parter má zásadní roli na život ve městě. Jeho využití vyplývá z analýzy občanské vybavenosti. Nachází se zde pestrá škála využití parteru, ale málokteré vybízí k setrvání ve veřejném prostoru. Kladným příkladem je kavárna v jihozápadní části náměstí, která nabízí venkovní posezení.

Z předchozích analýz je také patrné členění průčelí budov, které je dáno historickým vývojem. V západní části náměstí se nacházejí užší jednotky. Naopak na východní přestavěné straně stojí delší horizontální objekty.

Obrázek 8.23 Západní a východní strana náměstí [Foto autor]

V teoretické části bylo řečeno, že pro městský život jsou přívětivější vertikální členění, protože jsou zajímavější a vzbuzují v chodcích dojem kratších vzdáleností.

Dalšími aspekty parteru jsou jeho prostupnost, průhlednost, struktura a detaily. Zde se opět odkazujeme na rozdíl mezi západní a východní stranou, který pramení z historického vývoje. Západní část má užší jednotky, tudíž umožňuje více vstupů, a navíc dominuje svou zachovalostí ve struktuře a detailech jednotlivých budov. Východní část náměstí oproti tomu nabízí velkou míru průhlednosti, protože se zde nacházejí objekty stavěné přímo pro účel obchodních domů.

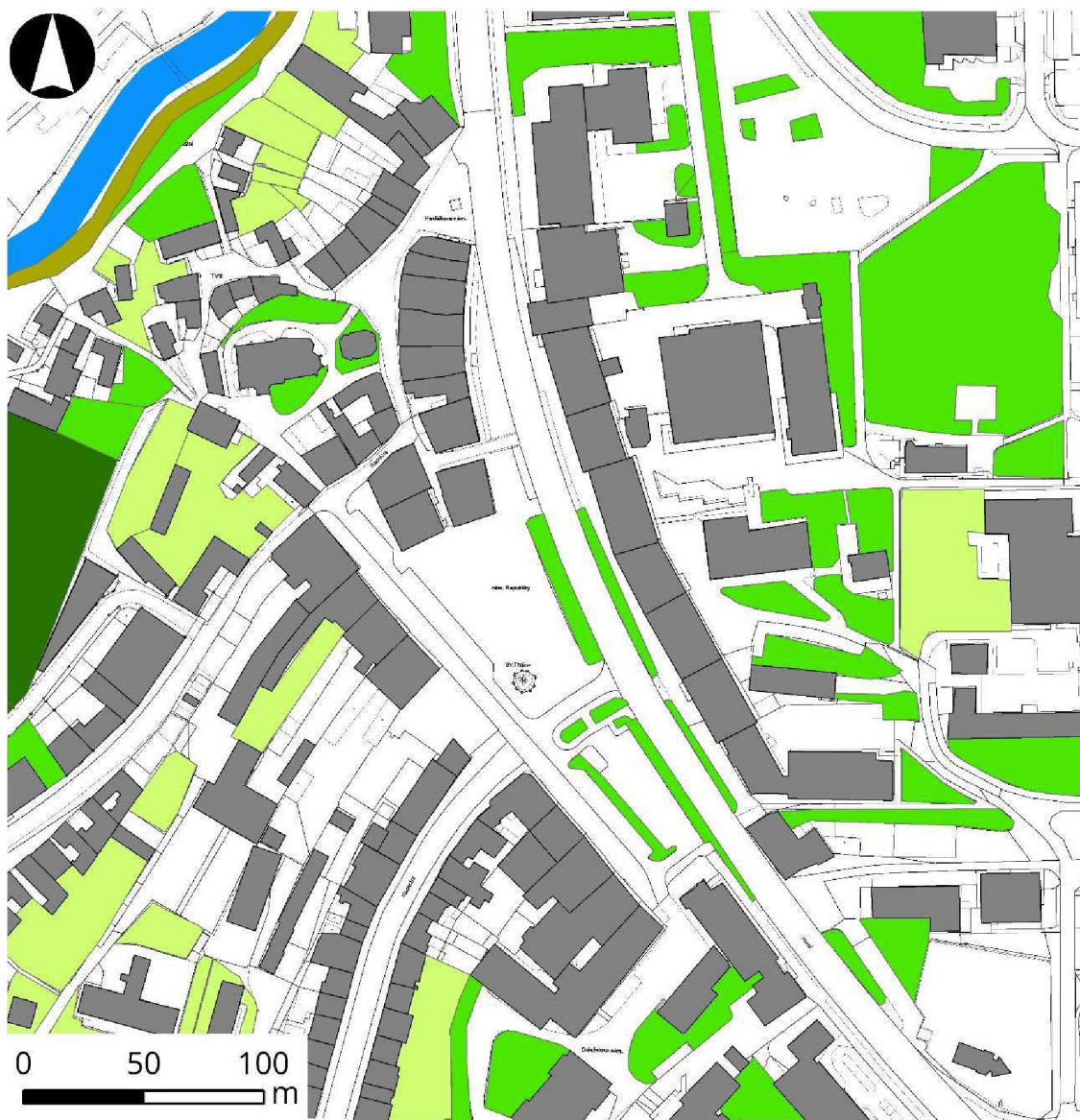
8.9 ANALÝZA ZELENĚ

Na obrázku 8.25 je provedena analýza zeleně v centru města Žďár nad Sázavou. Volná zástavba ve východní části produkuje velké množství ploch veřejné zeleně. V západní části se nachází významná plocha zeleně v podobě parku, kterým protéká řeka Sázava. Podél ní je naznačena břehová zeleň.

Hned na dalším obrázku 8.26 je vidět nová koncepce zeleně na náměstí Republiky, která je důkazem toho, jak důležitá je zeleň ve veřejném prostoru. Celkový dojem ze zeleně kazí východní strana náměstí, která nebyla předmětem rekonstrukce povrchů. Na východní straně proto nalezneme řadu květináčů. V tomto ohledu by si určitě zasloužila lepší estetické působení zeleně, kterým by navázala na zbytek náměstí.

Obrázek 8.24 Květináče na náměstí [Foto autor]

LEGENDA

- Budovy
- Břehová zeleň
- Parky
- Soukromá zeleň
- Veřejná zeleň
- Vodní plochy

Obrázek 8.25 Analýza zeleně [Zpracováno autorem]

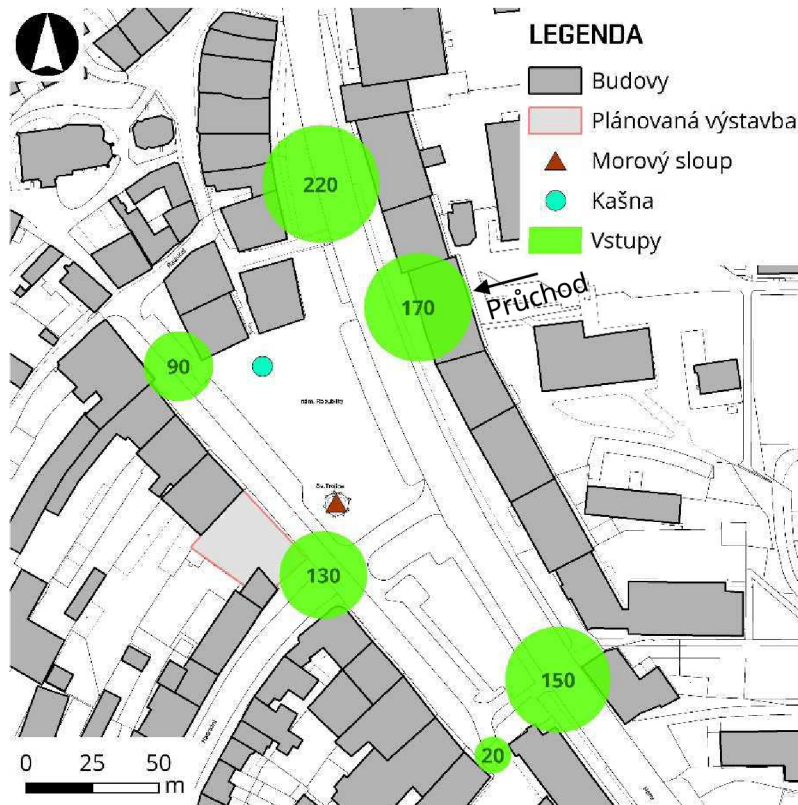

Obrázek 8.26 Zeleň na náměstí [Zpracováno autorem]

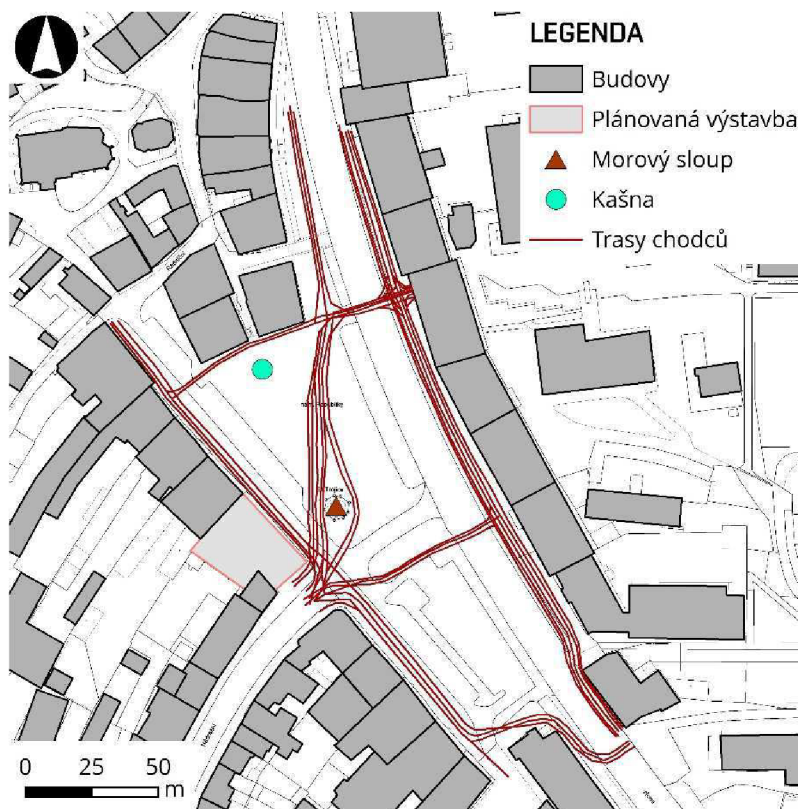
8.10 ANALÝZA AKTIVIT

Analýzy aktivit jsou zhotoveny na základě sledování dějů ve veřejném prostoru. Sledování proběhlo v pracovní den v odpoledních hodinách. Na obrázcích jsou znázorněny výsledky ze sledování mezi 13. a 14. hodinou.

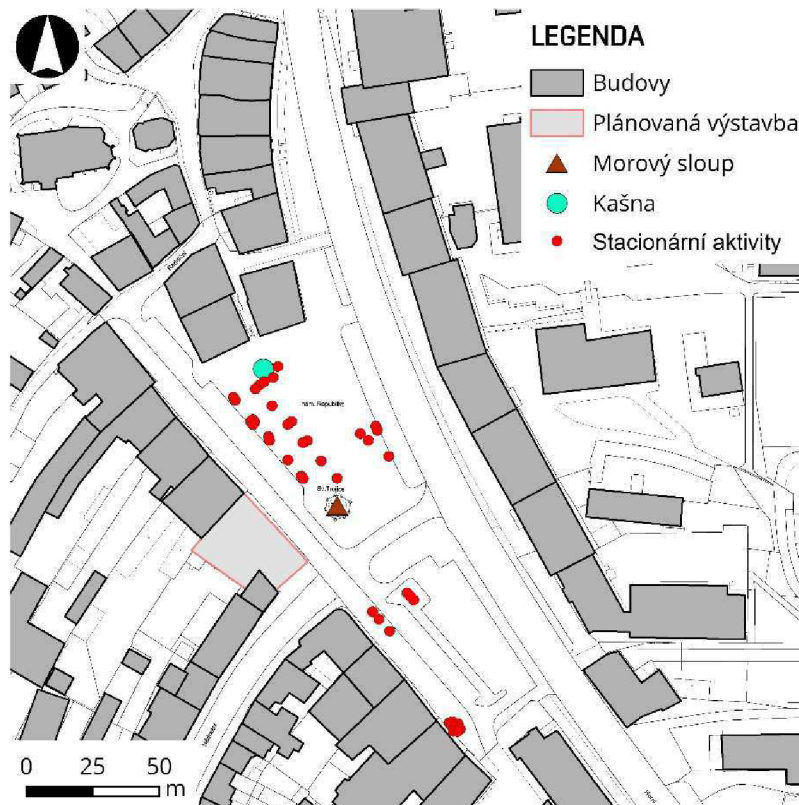
Na následujícím obrázku je vyjádřen počet chodců, který byl zaznamenán na jednotlivých vstupech do veřejného prostoru během hodiny. Na dalších obrázcích jsou pak vyznačeny jejich trasy a místa, kde probíhaly stacionární aktivity.

Obrázek 8.27 Vstupy do veřejného prostoru [Zpracováno autorem]

Obrázek 8.28 Trasování chodců [Zpracováno autorem]

Obrázek 8.29 Stacionární aktivity [Zpracováno autorem]

Do veřejného prostoru vstoupilo během jedné hodiny cca 780 lidí. Je ale zapotřebí podotknout, že většina osob veřejným prostorem pouze procházela. Na delší dobu se v prostoru náměstí zdrželo cca 40 osob. Z obrázku 8.27 jsou patrné nejvýznamnější vstupy do veřejného prostoru. Těmi jsou severní prostor společně s průchodem, jižní vstup se 150 osobami a západní vstup se 130 osobami, kterým lidé přicházejí ze směru od nádraží.

Ze vstupů pak vychází trasování chodců na obrázku 8.28, z kterého vyplývají hlavní trasy a největší kumulace chodců. Hlavní trasou je východní strana podél obchodních domů. Hned po ní následuje trasa skrz náměstí, která pokračuje směrem k nádraží. Trasy jsou především ovlivněny možnostmi přecházení přes silnici I/37.

Analýza stacionárních aktivit na obrázku 8.29 ukazuje, že více osob tráví delší chvíli ve větší vzdálenosti od frekventované silnice. V blízkosti silnice se tím pádem nacházejí nevyužívané lavičky.

Obrázek 8.30 Méně využívané lavičky [Foto autor]

Tato skutečnost tedy potvrzuje zatížení hlukem v okolí komunikace. Dalším důvodem, proč jsou místa v delší vzdálenosti více využívaná, může být výšková hladina, která stoupá směrem k západní části náměstí a umožňuje tak lepší výhled na veřejný prostor.

Obrázek 8.31 Lavičky v západní části náměstí [Foto autor]

Velmi oblíbené místo k sezení nabízí kavárna v jihozápadním rohu náměstí, která má velký podíl na počtu lidí, kteří na náměstí tráví delší chvíli. Uměleckým dílem, které vytváří stacionární aktivity ve veřejném prostoru, je na náměstí Republiky kašna. Ta svým charakterem přitahuje děti, které si chtějí hrát s tryskající vodou, jak je vidět na následujícím obrázku.

Obrázek 8.32 Kašna jako zdroj stacionárních aktivit [Foto autor]

8.11 VYHODNOCENÍ ANALÝZ

Je potřeba říci, že většina nedostatků náměstí vychází z historického vývoje města. Tím je na mysli například rozvolněná zástavba, která je důsledkem pozdního obrovského rozvoje města, které v podstatě nemělo vytvořeno typické městské centrum. Rozvolněná zástavba pak produkuje velké množství veřejné zeleně. Dalším takovým příkladem je přestavěná východní strana, která ve srovnání se západní stranou působí diametrálně odlišněji. Nicméně je potřeba vzhledově navázat východní stranou na zbytek náměstí, a to pomocí mobiliáře a zeleně. Jedná se o problém nerovnoměrné péče o veřejné prostory.

Naopak kladem, který pramení z historického vývoje, je skupina náměstí, která jsou ve vzájemné symbióze. Náměstí Republiky je určujícím náměstím, které vytváří prostor pro shromažďování, a navazující menší náměstí vytváří spíše předprostory významným stavbám.

Na první pohled je nejzávažnějším problémem procházející silnice I. třídy, která činí problém nejenom veřejným prostorům, ale také celému městu. Potřeba obchvatu je s výhledem do budoucnosti nutná vzhledem ke vzrůstajícímu trendu intenzity dopravy. Tranzitní doprava na náměstí rozhodně nepatří.

Pro závěrečný přehled je vypracována v následující tabulce SWOT analýza, která definuje a shrnuje poznatky zjištěné z prováděných analýz.

Tabulka 8.2 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
Navazující menší náměstí Výška zástavby v lidském měřítku Západní zachovalá strana náměstí Občanská vybavenost Parkování v centru Stará budova radnice	Uzavřenost náměstí Procházející komunikace I. třídy Rozvolněná zástavba Východní strana náměstí Špatné podmínky pro cyklisty Nízké zastoupení funkce bydlení
Příležitosti	Hrozby
Realizace obchvatu Lepší podmínky pro cyklisty Mobiliář a zeleň na východní straně	Realizovatelnost obchvatu Rostoucí intenzita dopravy Suburbanizace

9 ZÁVĚR

Veřejné prostory jsou ovlivňovány také způsobem života lidí závislého na době, ve které žijí. V dřívějších dobách byly veřejné prostory základním kamenem pro setkávání, komunikaci a také pro obchodní prodej, který se uskutečňoval například formou trhů na náměstích. Dnešní doba v závislosti na technologickém pokroku umožňuje naprosto nové možnosti jak pro obchodní prodej, tak i pro setkávání a komunikaci. Všechny vyjmenované činnosti dnes můžeme provádět z pohodlí domova, aniž bychom museli do veřejného prostoru vstoupit. Tím také roste potřeba kvalitních veřejných prostorů, které dokáží přilákat do města život.

Vzhledem k dnešní době je také potřeba přizpůsobovat veřejné prostory technologickým pokrokům, protože na jejich základě se mění chování a potřeby lidí. Není tedy divu, že dalším faktorem, který ovlivňuje život ve veřejném prostoru, může být například možnost veřejného internetového připojení.

V bakalářské práci jsem se zabýval komplexní analýzou hlavního veřejného prostoru ve Žďáře nad Sázavou, kterým je náměstí Republiky. Pro pochopení veřejného prostoru bylo nejprve nutné seznámit se s jeho historickým vývojem, který definoval postupné utváření náměstí a jeho okolí. Následně jsem se věnoval analýzám stávajícího stavu, které vycházely ze současných poznatků o vytváření kvalitních veřejných prostorů.

Cílem bakalářské práce bylo sjednotit do jednotné podoby současné znalosti o veřejných prostorech z důvodu jednodušší orientace a na jejich základě posoudit stávající veřejný prostor. Pro závěrečné zhodnocení byla zpracována SWOT analýza, která stručně shrnuje veškeré zjištěné poznatky.

Pevně věřím, že bakalářská práce poslouží těm, kteří se o veřejné prostory zajímají, jako návod pro analyzování a také plánování veřejných prostorů. Práce dále zajistí, že při procházení veřejným prostorem budeme schopni vnímat jednotlivé elementy, které následně vytváří jedinečný charakter samotného místa.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Základní informace o Žďáru nad Sázavou. *Žďár nad Sázavou* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/mesto-zdar/zakladni-informace>
- [2] § 2 odst. 1 zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [3] RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005: 1. Díl*. Praha: Český statistický úřad, 2006. ISBN 80-250-1310-3.
- [4] Počet obyvatel v obcích. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>
- [5] Zelená hora, památka UNESCO. *Žďár nad Sázavou* [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/cestovni-ruch/zelena-hora-pamatka-unesco/>
- [6] ŠVOMA, Jaroslav. *Památník k oslavě 400 letého jubilea: Povýšení Žďáru na město*. Vydání první. Žďár nad Sázavou, 2007.
- [7] Z historie města. *Žďár nad Sázavou* [online]. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/mesto-zdar/historie>
- [8] Památky. *Žďár nad Sázavou* [online]. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/cestovni-ruch/pamatky>
- [9] *Použití mapových služeb externími aplikacemi: Vojenské mapování* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/wms/>
- [10] *Archivní mapy: Topo S-1952* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: http://archivnimapy.cuzk.cz/index_temp_15.html
- [11] Prohlížečské služby - WMS. *Geoportál ČÚZK* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://geoportal.cuzk.cz>

- [12] Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [13] § 61 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [14] § 6 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [15] § 18 a 19 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [16] § 25 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [17] § 26 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [18] § 27 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [19] § 28 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [20] § 4 vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [21] Příloha č.1 k vyhlášce č. 500/2006 Sb. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>

- [22] § 30 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [23] § 31 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [24] § 32 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [25] § 19 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [26] § 36 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [27] § 43 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [28] § 3 vyhlášky č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [29] § 23a zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [30] § 44 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>

- [31] § 188a zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [32] § 2 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [33] § 188 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [34] § 61 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [35] § 62 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [36] § 63 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [37] § 17 až 18 vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [38] § 76 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>

- [39] § 77 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [40] § 78 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [41] § 96 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [42] § 78a zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [43] Vyhláška č. 503/2006 Sb. o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [44] § 85 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [45] § 93 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [46] § 97 a 98 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [47] § 101 a 102 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>

- [48] ATELIER URBI. Územní plán Žďár nad Sázavou. *Žďár nad Sázavou* [online]. 2016 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/mesto-zdar/z-obci-ve-spravnim-obvodu/uzemni-plan-zdar-nad-sazavou>
- [49] DHV CR. Zásady územního rozvoje Kraje Vysočina. *Kraj Vysočina* [online]. 2008 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/zasady-uzemniho-rozvoje-kraje-vysocina/ds-300626/archiv=0>
- [50] Celostátní sčítání dopravy 2016. *Ředitelství silnic a dálnic ČR* [online]. 2016 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://scitani2016.rsd.cz/pages/map/default.aspx>
- [51] KOLEKTIV NADACE PARTNERSTVÍ, . *Prostory: Průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství*. Brno: Partnerství, 2013. ISBN 978-80-904918-6-1.
- [52] § 34 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [53] GEHL, Jan. *Města pro lidi*. Partnerství, 2012. ISBN 978-80-260-2080-6.
- [54] JEHLÍK, Jan. *Rukověť urbanismu*. Praha: Ausdruck Books, 2016. ISBN 978-80-260-9558-3.
- [55] GEHL, Jan. *Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství*. Vyd. 1. Brno: Nadace Partnerství, 2000. ISBN 80-85834-79-0.
- [56] KRIER, Léon. *Architektura: Volba nebo osud*. Vydání 1. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0012-7.
- [57] § 7 vyhlášky č. 501/2006 Sb. o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz>
- [58] Výstavba Klafar: Vizualizace. *Žďár nad Sázavou* [online]. [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/mesto-zdar/vystavba-klafar>

- [59] KRATOCHVÍL, Petr. *Městský veřejný prostor*. 1. vydání. Praha: Zlatý řez, 2015. ISBN 978-80-88033-00-4.
- [60] SITTE, Camillo. *Stavba měst podle uměleckých zásad*. Druhé české vydání. Brno: ÚÚR, 2012. ISBN 978-80-87318-21-8.
- [61] Severovýchodní strana náměstí Republiky z poloviny dvacátých let. In: *Žďárský deník* [online]. 2008 [cit. 2018-05-10]. Dostupné z: https://zdarsky.denik.cz/zpravy_region/zpet_zdar20080115.html
- [62] Rekonstrukce povrchů a osazení kašny na nám. Republiky ve Žďáru nad Sázavou. *Pueblo – archeologická společnost* [online]. 2014 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://pueblo-ops.cz/vyzkum/rekonstrukce-povrchu-a-osazeni-kasny-na-nam-republiky-ve-zdaru-nad-sazavou/>
- [63] NÁDRAŽNÍ – MĚSTSKÁ TŘÍDA (ŽĎÁR NAD SÁZAVOU). *ČESKÁ KOMORA ARCHITEKTŮ* [online]. 2017 [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/nadrazni-2013-mestska-trida-zdar-nad-sazavou>
- [64] *HLUKOVÉ MAPY* [online]. 2012 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <https://geoportal.mzcr.cz/SHM/>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

ČR Česká republika

ČÚZK Český úřad zeměměřický a katastrální

SSZ Světelné signalizační zařízení

SEZNAM TABULEK

Tabulka 6.1 Sčítání dopravy v roce 2016 na úseku v centru města	32
Tabulka 8.1 Intenzita dopravy na náměstí	61
Tabulka 8.2 SWOT analýza	72

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 2.1 Lokalizace Žďáru nad Sázavou.....	12
Obrázek 2.2 Vývoj počtu obyvatel a budov.....	12
Obrázek 2.3 Poutní kostel na Zelené hoře.....	13
Obrázek 3.1 Památky ve Žďáře nad Sázavou.....	15
Obrázek 3.2 Vojenské mapování z 19. století.....	16
Obrázek 3.3 Snímek z návštěvy T.G. Masaryka.....	17
Obrázek 3.4 Vojenské mapování před druhou světovou válkou.....	18
Obrázek 3.5 Mapa z roku 1952.....	19
Obrázek 3.6 Mapa současného Žďáru.....	20
Obrázek 3.7 Sídliště Stalingrad.....	20
Obrázek 6.1 Uspořádání území kraje.....	30
Obrázek 6.2 Plochy a koridory nadmístního významu.....	31
Obrázek 6.3 Návrh silniční sítě.....	32
Obrázek 7.1 Cyklistický pruh chráněn zaparkovanými vozidly.....	38
Obrázek 7.2 Rozdíl mezi předměstím a městem.....	40
Obrázek 7.3 Relativní hustoty veřejných prostorů.....	41
Obrázek 7.4 Kontakt mezi vysokou budovou a ulicí.....	42
Obrázek 7.5 Horizontálně a vertikálně členěná průčelí.....	43
Obrázek 7.6 Vizualizace plánovaných řadových domů ve Žďáře nad Sázavou.....	44
Obrázek 7.7 Příklad umístění kašny na náměstí.....	45
Obrázek 8.1 Vymezení náměstí Republiky.....	48
Obrázek 8.2 Stará radnice.....	49

Obrázek 8.3 Kašna a morový sloup	49
Obrázek 8.4 Pohledy na náměstí	50
Obrázek 8.5 Náměstí – 19. a 20. století	50
Obrázek 8.6 Přestavěná východní strana náměstí.....	51
Obrázek 8.7 Zachovalá západní strana náměstí	51
Obrázek 8.8 Stablní katastr z roku 1835	52
Obrázek 8.9 Rekonstrukce povrchů náměstí Republiky.....	52
Obrázek 8.10 Širší vztahy	53
Obrázek 8.11 Navazující veřejné prostory	54
Obrázek 8.12 Navazující veřejné prostory	55
Obrázek 8.13 Relativní hustota veřejných prostorů v okolí náměstí	56
Obrázek 8.14 Výška zástavby.....	57
Obrázek 8.15 Kostel sv. Prokopa.....	57
Obrázek 8.16 Dopravní analýza	58
Obrázek 8.17 Tranzitní doprava na náměstí.....	59
Obrázek 8.18 Parkování na náměstí	59
Obrázek 8.19 Doprava na náměstí	60
Obrázek 8.20 Hluková mapa.....	61
Obrázek 8.21 Funkční analýza.....	62
Obrázek 8.22 Občanská vybavenost.....	63
Obrázek 8.23 Západní a východní strana náměstí.....	64
Obrázek 8.24 Květináče na náměstí	65
Obrázek 8.25 Analýza zeleně.....	66
Obrázek 8.26 Zeleň na náměstí.....	67

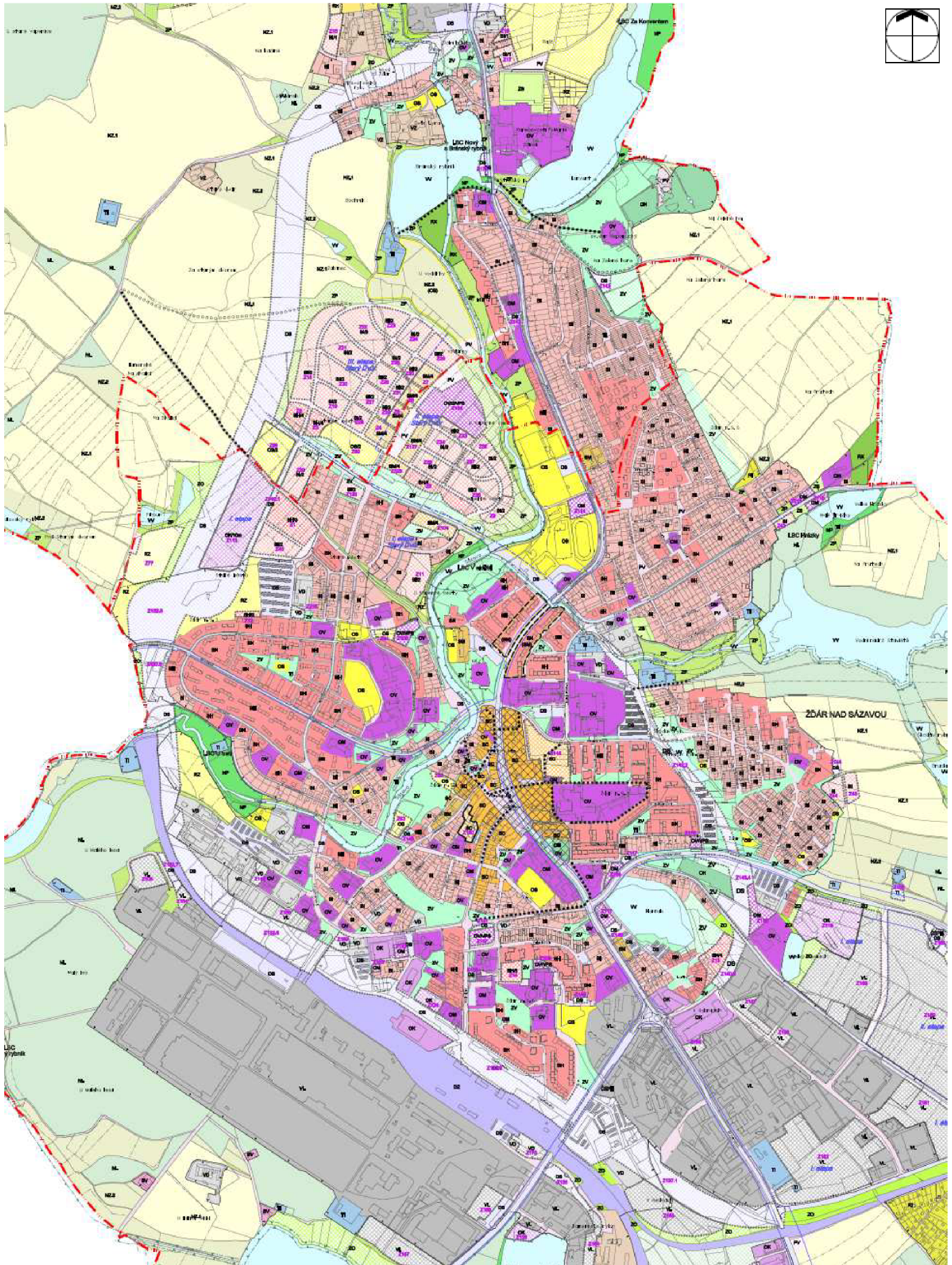
Obrázek 8.27 Vstupy do veřejného prostoru.....	68
Obrázek 8.28 Trasování chodců.....	68
Obrázek 8.29 Stacionární aktivity.....	69
Obrázek 8.30 Méně využívané lavičky	70
Obrázek 8.31 Lavičky v západní části náměstí.....	70
Obrázek 8.32 Kašna jako zdroj stacionárních aktivit	71

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Územní plán Žďár nad Sázavou

Příloha č. 2 Legenda k územnímu plánu

PŘÍLOHA Č. 1 ÚZEMNÍ PLÁN ŽDÁR NAD SÁZAVOU

PŘÍLOHA Č. 2 LEGENDA K ÚZEMNÍMU PLÁNU

stav	návrh	úz. rezerva
BH	BH	
BI	BI	
BV	BV	

RI	RI	
RZ	RZ	
RH	RH	
RX		

OV	OV	
OK	OK	
OM	OM	
OS	OS	(OS)
	OX	
OH		

--	--	--

SC	SC	
SM	SM	(SM)
SV	SV	

DS	DS	
DZ		

TI	TI	
----	----	--

VL	VL	
VD	VD	
VZ		

ZV	ZV	
ZS		
ZO	ZO	
ZP	ZP	

WV		
----	--	--

NZ.1		
NZ.2		
NL	NL	
NP		

Plochy s rozdílným způsobem využití

bydlení - v bytových domech

bydlení - v rodinných domech - městské a příměstské

bydlení - v rodinných domech - venkovské

rekreace - rodinná (individuální) rekreace

rekreace - zahrádkové osady

rekreace - plochy hromadné rekreace

rekreace - se specifickým využitím

občanské vybavení - veřejná vybavenost

občanské vybavení - komerční zařízení plošně rozsáhlá

občanské vybavení - komerční zařízení malá a střední

občanské vybavení - tělovýchovná a sportovní zařízení

občanské vybavení se specifickým využitím

občanské vybavení - hřbitovy

veřejná prostranství (bez kódu)

plochy smíšené obytné - centrální

plochy smíšené obytné - městské

plochy smíšené obytné - venkovské

plochy dopravní infrastruktury - silniční

plochy dopravní infrastruktury - železniční

technická infrastruktura - inženýrské sítě

výroba a skladování - lehký průmysl

výroba a skladování - drobná a řemeslná výroba

výroba a skladování - zemědělská výroba

zeleň - veřejná

zeleň - soukromá a vyhrazená

zeleň - ochranná a izolační

zeleň - přírodního charakteru

plochy vodní a vodohospodářské

plochy zemědělské - orná půda

plochy zemědělské - trvalé travní porosty

plochy lesní

plochy přírodní